EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 9.3.2022
COM(2022) 103 final

ANNEX

LISA

järgmise dokumendi juurde:

Ettepanek: Nõukogu otsus

seisukoha kohta, mis võetakse Euroopa Liidu nimel ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Gruusia vahelise assotsieerimislepinguga moodustatud assotsiatsiooninõukogus ELi ja Gruusia assotsieerimiskava vastuvõtmise küsimuses

LISA

ELi JA GRUUSIA ASSOTSIATSIOONINÕUKOGU

SOOVITUS nr 1/2022,

pp.kk.2022,

ELi ja Gruusia assotsieerimiskava kohta

ELi JA GRUUSIA ASSOTSIATSIOONINÕUKOGU,

võttes arvesse ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Gruusia vahelist assotsieerimislepingut

ning arvestades järgmist:

(1) Ühelt poolt Euroopa Liidu, Euroopa Aatomienergiaühenduse ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Gruusia vahelisele assotsieerimislepingule[1] (edaspidi „leping“) kirjutati alla 27. juunil 2014 ja see jõustus 1. juulil 2016.

(2) Lepingu artikli 406 lõike 1 kohaselt on assotsiatsiooninõukogul õigus võtta lepingu eesmärkide saavutamiseks vastu soovitusi.

(3) Lepingu artikli 420 lõike 1 kohaselt võtavad lepinguosalised kõik üld- või erimeetmed, mis on vajalikud lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks, ja tagavad lepingus sätestatud eesmärkide saavutamise.

(4) Assotsiatsiooninõukogu kodukorra artiklis 11 on sätestatud võimalus võtta mõlema lepinguosalise nõusolekul koosolekute vahel kirjaliku menetluse teel vastu otsuseid ja esitada soovitusi.

(5) Liit ja Gruusia on otsustanud tugevdada oma partnerlust ning on leppinud kokku aastate 2021–2027 ühise töö prioriteetides, mida järgitakse poliitilise assotsieerimise ja majandusintegratsiooni saavutamisel, nagu on lepinguga ette nähtud.

(6) Lepinguosalised on leppinud kokku ELi ja Gruusia assotsieerimiskava tekstis, mis toetab lepingu rakendamist, keskendudes koostööle ühiste huvide valdkonnas,

ON VASTU VÕTNUD JÄRGMISE SOOVITUSE:

Artikkel 1

Assotsiatsiooninõukogu soovitab lepinguosalistel rakendada lisas esitatud ELi ja Gruusia assotsieerimiskava.

[1] ELT L 261, 30.8.2014, lk 4.

Artikkel 2

Lisas esitatud ELi ja Gruusia assotsieerimiskava aastateks 2021–2027 asendab ELi ja Gruusia assotsieerimiskava, mis võeti vastu 6. novembril 2017.

Artikkel 3

Käesolev soovitus jõustub selle vastuvõtmise päeval.

Thbilisi, [päev kuu aasta]

Assotsiatsiooninõukogu nimel

esimees

LISA

EUROOPA LIIDU

JA

GRUUSIA

ASSOTSIEERIMISKAVA

2021–2027

Sisukord

Sissejuhatus

1. Assotsieerimiskava rakendamise põhimõtted, vahendid ja ressursid

2. Assotsieerimiskava prioriteedid

A. Peamised tegevusprioriteedid

1. ***Vastupanuvõimelise, kestliku ja integreeritud majanduse valdkond***

2. Vastutustundlike institutsioonide, õigusriigi ja julgeoleku valdkond

3. Keskkonna ja kliimamuutustega seotud vastupanuvõime valdkond

4. Vastupidava digiülemineku valdkond

5. Vastupanuvõimelised, õiglased ja kaasavad ühiskonnad

6. Välis- ja julgeolekupoliitika valdkond

B. Assotsieerimiskava lühikese ja keskmise tähtajaga prioriteedid

1. ***Demokraatia, inimõigused ja hea valitsemistava***

2. Välis- ja julgeolekupoliitika

3. Õigus, vabadus ja turvalisus

4. Kaubandus ja kaubandusega seotud küsimused

5. Majanduskoostöö ja valdkondlik koostöö

6. Ühendatus, energeetika, keskkond, kliimameetmed ja kodanikukaitse

7. Liikuvus ja inimestevahelised kontaktid

SISSEJUHATUS

27. juunil 2014 kirjutasid Euroopa Liit, selle liikmesriigid ja Gruusia (edaspidi „lepinguosalised“) alla ulatuslikule ja uuenduslikule assotsieerimislepingule, mis hõlmab põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut. Leping sisaldab siduvaid reeglitel põhinevaid sätteid ning sellega nähakse ette tõhustatud koostöö. Põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut on ajutiselt kohaldatud alates 1. septembrist 2014. Pärast ratifitseerimisprotsessi lõpuleviimist hakati assotsieerimislepingut täies ulatuses kohaldama alates 1. juulist 2016.

Sellele järgnevate ELi ja Gruusia assotsieerimiskavadega valmistatakse ette ja hõlbustatakse assotsieerimislepingu rakendamist. Assotsieerimiskava prioriteedid täiendavad ELi ja Gruusia kohustust rakendada täielikult kõiki assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu sätteid. Asjaolu, et assotsieerimiskavas keskendutakse piiratud arvule prioriteetidele, ei mõjuta muude asjaomaste lepingute või idapartnerluse mitmepoolse mõõtme raames peetava dialoogi ulatust ega sellega seotud volitusi. Assotsieerimiskava ei mõjuta ka nende kohustuste täitmist, mis on võetud assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu alusel alates selle jõustumisest, ning toetab dünaamilise ühtlustamise põhimõtet.

Biomeetrilist passi omavate Gruusia kodanike õigus reisida viisavabalt Schengeni ala riikidesse,[1] mis jõustus 28. märtsil 2017, on oluliselt suurendanud lepinguosaliste vahelist liikuvust ja inimestevahelisi kontakte turvalises ja hästi hallatud keskkonnas. Käesoleva ajakohastatud assotsieerimiskava eesmärk on tagada viisavaba reisimise tingimuste jätkuv täitmine kooskõlas viisanõude kaotamise protsessis võetud kohustustega ja viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud komisjoni korrapärastes aruannetes sisalduvate soovitustega. Koostöös, mida EL ja Gruusia seoses viisanõude kaotamisega teevad, jääb tähtsale kohale rände, sealhulgas ebaseadusliku rändega seotud küsimuste ja Gruusia kodanike esitatud alusetute varjupaigataotlustega tegelemine ning avaliku korra ja julgeolekuga seotud probleemide käsitlemine. Põhjalikumalt võiks uurida seadusliku rände hõlbustamise võimalusi.

Käesoleva dokumendiga ajakohastatakse ja kohandatakse assotsieerimiskava aastateks 2017–2020 ning seatakse uued ühise töö prioriteedid aastateks 2021–2027, et saavutada assotsieerimislepingus sätestatud poliitilise assotsieerimise ja majandusintegratsiooni eesmärk. Dokumendis eristatakse lühikese tähtajaga prioriteete (mis tuleks saavutada või mille puhul tuleks teha märkimisväärseid edusamme kolme-nelja aasta jooksul) ja keskmise tähtajaga prioriteete (mis tuleks saavutada või mille puhul tuleks teha märkimisväärseid edusamme seitsme aasta jooksul). Assotsiatsiooninõukogu jälgib ja kontrollib assotsieerimislepingu kohaldamist ja rakendamist ning vaatab lepingu toimimise selle eesmärke silmas pidades korrapäraselt läbi. Teda abistavad assotsieerimislepingu alusel loodud assotsiatsioonikomitee ja allkomiteed.

Käesolevat assotsieerimiskava kohaldatakse alates selle vastuvõtmise hetkest kuni 2027. aasta lõpuni. Assotsieerimiskava võib ELi-Gruusia assotsiatsiooninõukogus sõlmitava kokkuleppega igal ajal muuta või ajakohastada.

ASSOTSIEERIMISKAVA RAKENDAMISE PÕHIMÕTTED, VAHENDID JA RESSURSID

Käesoleva assotsieerimiskava rakendamisel juhindutakse jätkuvalt järgmistest ühistest põhimõtetest.

- Assotsieerimiskava raames võetavaid meetmeid tuleks rakendada täielikus kooskõlas assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepinguga, kaasa arvatud selle preambuliga.
- Assotsieerimiskava rakendamisel tuleks igati järgida läbipaistvuse, vastutuse ja kaasavuse põhimõtteid.
- Assotsieerimiskava rakendamiseks on vaja mõlema lepinguosalise panust ja dialoogi assotsieerimisega seotud reformide teemal.
- Assotsieerimiskava eesmärk on saavutada praktiliste meetmete järkjärgulise rakendamise kaudu käegakatsutavad ja konkreetsed tulemused.
- Lepinguosalised mõistavad, et on tähtis toetada kokkulepitud prioriteete asjakohaste ja piisavate poliitiliste, tehniliste ja rahaliste vahenditega.
- Assotsieerimiskava rakendamist jälgitakse ja hinnatakse ning selle kohta esitatakse igal aastal aruanne, mis hõlmab muu hulgas üldisi edusamme. Tehtud edusammud vaadatakse läbi, sealhulgas assotsieerimislepingus sätestatud institutsiooniliste struktuuride kontekstis. Ka kodanikuühiskonda innustatakse pöörama oma järelevalvetegevuses tähelepanu assotsieerimiskavale.
- Euroopa Liit toetab Gruusiat assotsieerimiskavas esitatud eesmärkide ja prioriteetide rakendamisel. Selleks kasutatakse kõiki olemasolevaid ELi toetuse allikaid, samuti eriteadmisi ja nõuandeid, parimaid tavasid ja oskusteavet, jagatakse teavet ning toetatakse suutlikkuse suurendamist, institutsioonide tugevdamist ja uute abivahendite väljatöötamist. EL rõhutab, et abi andmine sõltub ühiselt kokku lepitud rangetest tingimustest, mis on seotud reformide edenemisega. EL teeb koostööd ka teiste partneritega, et tagada teiste Gruusia partnerite antava toetuse koordineerimine ning tugevdada Euroopa tiimi koordineeritud toetust, mille andmisel ühendatakse ELi, liikmesriikide ja finantsasutuste vahendid. Assotsieerimiskava rakendamisel on abiks ka asjaomased ELi rahastamisvahendid. Sellest hoolimata ei ole assotsieerimiskava rahastamiskava ega asenda lepinguosaliste poolset programmide või rahastamise kavandamist.

Ehkki assotsieerimiskava on eeskätt vahend assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu rakendamiseks, kajastavad selles kindlaks määratud prioriteedid ka pika tähtajaga poliitilisi eesmärke, mis on visandatud ühisteatises „Idapartnerluse poliitika pärast 2020. aastat. Vastupanuvõime tugevdamine – idapartnerlus, mis toob kasu kõigile“[2] ja idapartnerluse tippkohtumise ühisdeklaratsioonis,[3] mis on aluseks 2020. aasta järgsetele idapartnerluse prioriteetidele. EL lähtub Gruusia abistamisel nendest prioriteetidest, nagu on ette nähtud naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi ja vastavate 2020. aasta järgsete programmdokumentidega. EL võib anda abi ka teistest ELi vahenditest. Mis tahes abi antakse täielikus kooskõlas ELi välisabi suhtes kohaldatavate rakenduseeskirjade ja menetlustega.

2 JOIN(2020) 7 final.

3 https://www.consilium.europa.eu/et/press/press-releases/2021/12/15/eastern-partnership-summit-joint-declaration/.

ASSOTSIEERIMISKAVA PRIORITEEDID

EL ja Gruusia peavad assotsieerimislepingu ja assotsieerimiskava rakendamist esmatähtsaks, et kinnistada ja edendada ELi ja Gruusia kokku lepitud ühiseid väärtusi ja põhimõtteid. Assotsieerimislepingus on ette nähtud, et poliitilist assotsieerimist ja majandusintegratsiooni Euroopa Liiduga tuleb kiirendada.

Pärast assotsieerimislepingu allkirjastamist on Gruusia võtnud meetmeid ja viinud ellu olulisi reforme, et lepingut tulemuslikult rakendada. Mõlemad lepinguosalised tunnistavad, et Gruusia on teinud edusamme ELiga tihedama poliitilise assotsieerimise ja majandusintegratsiooni saavutamisel, ning kordavad, et edaspidi on vaja teha veel suuri ja jätkusuutlikke edusamme, et kodanikud saaksid ELi ja Gruusia assotsieerimislepingust täit kasu.

ELi ja Gruusia koostöös on käesoleva assotsieerimiskava rakendamise ajal keskse kohal Gruusia demokraatia ja õigusriigi alase tegevuskava elluviimine, tehes ulatusliku ja kaasava protsessi raames põhjalikke poliitilisi, kohtu- ja korruptsioonivastaseid reforme.

Assotsieerimislepingu ning selle osaks oleva põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu tulemuslik rakendamine, mis on seotud laiema õigusaktide ühtlustamise protsessi ja seonduvate vajalike reformidega, aitab luua tingimused tõhustatud majandus- ja kaubandussuheteks ELiga, mis viib Gruusia edasise järkjärgulise majandusintegratsioonini Euroopa Liidu siseturul, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingus.

EL kordab, et toetab kindlalt Gruusia suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides ning kinnitab oma mittetunnustamis- ja osalemispoliitikat Gruusias ja oma kindlat pühendumist rahu, stabiilsuse ja konfliktide lahendamise hõlbustamisele Gruusias. Peale selle tunnistab EL Gruusia märkimisväärset panust ELi ühisesse julgeoleku- ja kaitsepoliitikasse, sealhulgas ELi juhitud kriisiohjeoperatsioonides osalemise kaudu. EL on valmis jätkama Gruusiaga koostööd julgeolekuküsimustes, et viia naabruspiirkonnas ellu oma strateegilised prioriteedid.

ELi ja Gruusia koostöö, sealhulgas idapartnerluse raames tehtava koostöö eesmärk on toetada ka arvukate üleilmsete poliitiliste eesmärkide saavutamist, kaasa arvatud Pariisi kliimakokkuleppe ning kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selle 17 kestliku arengu eesmärgi rakendamist. Mõlemad pooled on kohustunud kokkulepet ja tegevuskava täitma. Koostöö tugevdab reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda ja aitab Euroopa positsiooni maailmas tugevdada.

Sellega seoses tuleks pöörata ennekõike tähelepanu järgmistele reformimeetmetele.

A. Peamised tegevusprioriteedid

1. Vastupanuvõimelise, kestliku ja integreeritud majanduse valdkond

1.1. Majandusareng, ettevõtlus ja investeerimiskliima

Lepinguosalised teevad koostööd, et edendada Gruusia kodanike hüvanguks ja heaolu suurendamiseks majandusarengut ning Gruusia ja ELi majandusintegratsiooni. Sellega vähendatakse sotsiaal-majanduslikku ja hariduslikku ebavõrdsust, parandatakse töötingimusi ning tagatakse samal ajal majanduse CO_2 heite järkjärguline vähendamine ja

kliimaneutraalsus. Praegust olukorda arvesse võttes on väga oluline tegeleda COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslike tagajärgedega, suurendades ühtlasi lühi- ja pikaajalist vastupanuvõimet. Sellega seoses tuleks teha jõupingutusi tagamaks, et COVID-19 järel taastataks majandus keskkonnahoidlikul viisil ning et saavutataks keskkonna- ja kliimaeesmärgid. Majanduse kestlikuks ja õiglaseks taastamiseks on väga oluline säilitada töötajate kaitse ja edendada inimväärset tööd.

Tähelepanu keskmesse seatakse ettevõtlus- ja investeerimiskliima parandamine, luues õigusriigi põhimõtte järgimise, õiguskindluse tagamise ja pidevate korruptsioonivastaste jõupingutustega kõigile ettevõtjatele võrdsed võimalused. Selle raames arendatakse edasi ka ettevõtjate vahelist vahekohtumenetlust ja kohtuotsuste täitmisele pööramist. Tähtis on tagada otsene toetus väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd), sealhulgas VKEde strateegia rakendamise kaudu, edendada ettevõtlust (sh naiste ja noorte seas), tagada juurdepääs rahastamisele ja tugevdada ühistuid Gruusia maapiirkondades. 2021–2027. aasta uue põllumajanduse ja maaelu arengu strateegia rakendamine aitab välja kujundada tõhusad väärtusahelad, parandada tööhõivet maapiirkondades ja toetada VKEsid, et suurendada nende konkurentsivõimet valitud sektorites, millel on suur ekspordiväärtus. See aitab toetada ka Gruusia majanduse edasist rahvusvahelistumist ja integreerimist ELi väärtusahelatesse. Majanduskoostöö tegevuskava tähtis osa on töö, mida tehakse ühtse euromaksete piirkonnaga ühinemiseks ning mis toob olulisi stiimuleid ettevõtjatele ja käegakatsutavat kasu Gruusia elanikkonnale. Regionaalarengu poliitika rakendamine aitab tasakaalustada territoriaalset arengut, vähendada ebavõrdsust ning luua Thbilisi ja Bathumi kõrvale uusi tõmbekeskusi.

Samal ajal on oluline teha jätkuvalt edusamme tugeva majandus- ja eelarvejuhtimise suunas, et tagada majanduslik ja finantsstabiilsus ning jätkata finantssektori ajakohastamist, näiteks pangandussektori reformide, kapitaliturgude edendamise ja mikrokrediidi arendamise kaudu.

Õigusnorme tuleb lähendada veelgi ELi standarditele, et liikuda põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu raames võetud kohustuste täieliku täitmise poole, mis on Gruusia ja ELi majandusintegratsiooni eeltingimus. Erilist tähelepanu pööratakse tehniliste normide, turujärelevalve ning sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamisele, sealhulgas toiduohutusele ja Euroopa standarditega vastavusse viimisele. Kaubanduse suurendamiseks on tähtis rakendada tollikoostöö strateegilist raamistikku, tagada intellektuaalomandi õiguste järgimine ja rakendada täielikult geograafiliste tähiste valdkonna õigusakte.

Lepinguosalised kiidavad heaks kolme assotsieerunud partneri algatuse tõhustada koostööd ELiga ning võtavad teadmiseks, et nende partnerite seas on suurenenud assotsieerimislepingute ning põhjalike ja laiaulatuslike vabakaubanduslepingute rakendamisega seotud ühist huvi pakkuvate küsimuste ning idapartnerluse raames tehtava koostöö koordineerimine.

1.2. Ühendatuse tugevdamine

Lepinguosalised teevad koostööd, et tugevdada ELi ja Gruusia vahelist (transpordi, energia ja digitaalset) ühendatust, eelkõige Musta mere kaudu.

Transpordi valdkonnas rakendavad nad muu hulgas idapartnerluse raames vastastikku kasulikke strateegilisi projekte, viivad järk-järgult lõpule üleeuroopalise transpordivõrgu

(TEN-T) kavandatud laiendamise ja edendavad mitmeliigilise transpordi lahendusi. Nad jätkavad koostööd selle nimel, et rakendada kõigi transpordiliikide puhul (lennu-, maantee-, mere- ja raudteetransport) liidu õigustikku eesmärgiga parandada füüsilisi ühendusi, ent ka seonduvaid standardeid ning õiguslikke ja ohutusaspekte (eelkõige liiklusohutust), ning edendavad samal ajal suuremat keskendumist keskkonnahoidlikele transpordilahendustele.

Tähtis on täita kohustused, mis tulenevad Gruusia ühinemisest energiaühendusega, tehes eeskätt regulatiivseid reforme ning investeerides energiajulgeolekusse ja energiatõhususse, tugevdades ja arendades uusi energiataristuvõrke ja energiaühendusi ning parandades elektri- ja gaasienergiaturgude läbipaistvust ja nõuetekohast toimimist.

1.3. Haridus ja noorte tööalane konkurentsivõime, teadusuuringud ja innovatsioon

Lepinguosalised teevad koostööd, et investeerida inimestesse, eelkõige noortesse, parandamaks nende tööalast konkurentsivõimet ning tagamaks samal ajal inimväärsed töökohad ja töötajate tõhusa kaitse. Gruusia parandab tulemusi hariduse ja teadusuuringute valdkonnas, viies ellu ulatusliku haridus- ja teadusreformi, mille keskmes on hariduse tõhusus, võrdne kättesaadavus ja kvaliteet kõigil haridustasemetel. Rahvusvahelistele standarditele vastava kvaliteetse hariduse andmisel võib olla eeskujuks idapartnerluse raames Gruusias avatud Euroopa kool.

Peale selle on oluline tagada õppekavade vastavus tööturu vajadustele, et kaotada oskuste nappus ning viia oskused ja töökohad omavahel paremini kooskõlla. Esmatähtis on parem juurdepääs tööturule, sealhulgas naiste ja haavatavate isikute jaoks. Samal ajal täiustatakse veelgi tööhõivepoliitikat ja tööturuasutusi.

Lepinguosalised toetavad jätkuvalt teadus- ja innovatsioonipoliitika rakendamist. Nad püüavad poliitikareformide kaudu soodustada investeerimist tugevamatesse teadusuuringute ja innovatsiooni ökosüsteemidesse, suurendades teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas tehtavaid kogukulutusi, ning edendavad rohe- ja digiüleminekut, kasutades vastavalt vajadusele aruka spetsialiseerumise strateegiaid ja tehnosiiret.

2. Vastutustundlike institutsioonide, õigusriigi ja julgeoleku valdkond

2.1. Õigusriik, kohtureform ja võitlus korruptsiooniga

Lepinguosalised teevad koostööd, et kaitsta õigusriigi põhimõtet, pöörates erilist tähelepanu õigussektorile ja kohtunike sõltumatusele. Väga oluline on viia täielikult ellu kohtureformide kolmas ja neljas etapp, et suurendada kohtunike sõltumatust ja vastutust, sealhulgas tugevdades kõrgema kohtunõukogu ja teiste peamiste kohtuasutuste institutsioonilist ülesehitust ja tavasid ning edendades läbipaistvust ja tulemuspõhiseid valiku- ja edutamissüsteeme kooskõlas Veneetsia komisjoni ning Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo soovitustega.

Gruusia teeb veel kohtureforme, muu hulgas kõrgema kohtunõukogu prioriteedina, ning võtab vastu 2021. aasta järgse põhjaliku kohtureformide strateegia, rakendades ulatuslikku kaasavat ja erakondadeülest reformiprotsessi ja hinnates ühtlasi kohtureformide kolmanda ja neljanda

etapi tulemuslikkust. Gruusia jätkab tööd, et viia üldkohtute seadus kooskõlla Veneetsia komisjoni asjakohaste soovitustega,[4] ning kohaldab läbivaadatud seadust tulevikus täiel määral kõigi ametisse nimetamiste suhtes.

Peale selle tuleks avaldada kvaliteetsed põhjendused kohtunike ametisse nimetamiseks ja võtta vastu õigusaktid kohtuotsuste avaldamise kohta.

Gruusia vaatab läbi peaprokuröri ametisse nimetamise protsessi, et suurendada prokuratuuri/prokuröri sõltumatust. Sellega seoses seatakse parlamendis sisse kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamine, mis on Veneetsia komisjoni peamine soovitus selles küsimuses. Samuti võetakse selle raames kasutusele tõhus ummikseisu tõkestamise mehhanism, millel on laialdane erakondadeülene toetus ja mis on kooskõlas Veneetsia komisjoni nõuannetega. Kandmaks hoolt selle eest, et valiku- ja ametisse nimetamise protsess on läbipaistev ning põhineb ausameelsuse, sõltumatuse, erapooletuse ja pädevuse kriteeriumidel, kehtestatakse täiendavad kaitsemeetmed.

Veelgi tuleb tugevdada õiguskaitseasutuste vastutust ja demokraatlikku järelevalvet.

Gruusia püüdleb ka edaspidi võitluses mis tahes vormis korruptsiooni ja majanduskuritegude vastu suurte edusammude poole ning tugevdab korruptsiooni ennetamise mehhanisme, sealhulgas riigihangete valdkonnas.

3. Keskkonna ja kliimamuutustega seotud vastupanuvõime valdkond

3.1. Keskkond ja kliimameetmed

Lepinguosalised teevad koostööd, et tugevdada võimet panna vastu keskkonna- ja kliimamuutustele, edendades – ka COVID-19 järgsete taastamispüüdluste raames – tänapäevast, ressursitõhusat ja rohelist ringmajandust. See toob kaasa majanduse keskkonnasäästlikumaks muutumise ja loodusvarade kestlikuma kasutamise kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppega. Selleks tuleb muu hulgas jätkata haldusreforme ja suurendada haldussuutlikkust, et rakendada assotsieerimislepingu peatükke keskkonna ja kliimameetmete kohta. Peale selle edendatakse assotsieerimislepingu olemasolevate struktuuride raames ELi ja Gruusia vahelist keskkonna ja kliima teemalist dialoogi. Selle raames konsulteeritakse põhjalikult kodanikuühiskonnaga.

Pariisi kokkuleppe kohased heitkoguste vähendamise ja kliimamuutustele vastupanu võime tugevdamise eesmärgid lõimitakse üldisesse majandus- ja transpordipoliitikasse, et piirata kliimamuutuste mõju ja parandada kodanike elu. Sellega seoses koostab Gruusia ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni raames esitatava vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu pikaajalise strateegia ning ajakohastab oma riiklikult kindlaksmääratud panust kooskõlas Pariisi kokkuleppega.

[4] Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ (Veneetsia komisjon) arvamus „Urgent Opinion on the Selection and Appointment of Supreme Court Judges of Georgia“ (Kiireloomuline arvamus Gruusia kõrgeima kohtu kohtunike valimise ja ametisse nimetamise kohta), mille Veneetsia komisjon kiitis heaks 21.–22. juunil 2019; Euroopa Nõukogu komisjoni „Demokraatia õiguse kaudu“ (Veneetsia komisjon) arvamus „Urgent Opinion on the amendments to the organic law on Common Courts“ (Kiireloomuline arvamus üldkohtute alusseaduse muudatuste kohta), mille Veneetsia komisjon kiitis heaks 2.–3. juulil 2021.

Suuremat tähelepanu pööratakse kestliku põllumajanduse ja säästva kalapüügi võimaldamisele ja edendamisele, muu hulgas Musta mere ühise merenduskava[5] sinise majanduse raamistikus, ning elurikkuse ja ökosüsteemide kaitsele, sealhulgas Musta mere piirkonnas.

Keskkonnajuhtimise tugevdamiseks rakendatakse õigusakte keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kohta, võetakse vastu ja rakendatakse uusi õigusakte keskkonnavastutuse kohta ning tagatakse üldsuse juurdepääs keskkonnateabele ja osalemine otsustusprotsessis. Õhu ja vee kvaliteedi parandamine ning parem jäätmekäitlus kooskõlas Euroopa standarditega ei aita üksnes parandada keskkonda, vaid avaldab ka märkimisväärset mõju rahvatervisele. Seda arvesse võttes tugevdatakse lepinguosaliste koostööd rahvatervise valdkonnas.

3.2. Rahvatervis

Lepinguosalised teevad koostööd, et võimaldada taskukohase arstiabi andmist ja muuta see kogu ühiskonnas inimestele kättesaadavamaks, sealhulgas üldise tervishoiu programmi ulatuse suurendamise ja e-tervise abil. Kesksel kohal on tervisealane ennetustöö ja tubaka tarbimise vähendamine. Tugevdatakse tervishoiuasutusi ja suurendatakse nende vastutust, kehtestades kvaliteedinäitajad, väärtusel põhineva ostuprotsessi ja muud kvaliteedijuhtimisprotsessid. Tähtis on tegeleda tulemuslikult nakkushaiguste ja mittenakkuslike haigustega ning üldiselt suurendada tervishoiusüsteemi võimet panna vastu välistele šokkidele, nagu pandeemiad.

4. Vastupidava digiülemineku valdkond

4.1. Digitaristu arendamine

Lepinguosalised teevad koostööd, et võimaldada Gruusia majanduskasvu ja kestlikku arengut, edendades veelgi digitaristu kasutuselevõttu ja toetades riikliku lairibaühenduse arendamise strateegia põhjal digiüleminekut kooskõlas ELi õigusaktide ja parimate tavadega, keskendudes eelkõige digitaristu turvalisusele. COVID-19 pandeemia on toonud esile ühiskonnas esineva digilõhe ja pakilise vajaduse toetada digiüleminekut. E-tervise, kaugõppe, telemeditsiini, viiruste seire ja desinformatsiooni ennetamise lahendused, mis on abiks pandeemia ajal, toetavad kõigi ELi partnerite vastupanuvõimet ja arengut ka tulevastel aastatel. Tähtis on elavdada digimajandust ja innovatsiooni, rakendades asjakohast poliitikat, millega edendatakse ja mitmekesistatakse lisaks IT-tööstusele ka loomemajandust ning suurendatakse nende konkurentsivõimet, toetatakse idufirmade kasvu ja vastupidavust ning digiteeritakse väärtusahelaid.

4.2. E-valitsus ja digiteenused

Samal ajal tuleks veelgi arendada e-valitsust ja digiteenuseid, et suurendada avaliku halduse tõhusust, läbipaistvust ja vastutust. Koos sellega tuleb arendada kõigi elanike digioskusi, sealhulgas digikirjaoskust. Selleks peaks inimestel kõikjal Gruusias olema taskukohase

[5] „Bucharest Ministerial Declaration on a Common Maritime Agenda for the Black Sea“, 21. mai 2019 (Black Sea (europa.eu)).

hinnaga juurdepääs internetile ja muudele elektroonilise side teenustele. Lepinguosalised teevad koostööd, et veelgi suurendada Gruusia elektroonilise side valdkonna reguleeriva asutuse haldussuutlikkust ja sõltumatust, mis on asjaomase turu nõuetekohase toimimise põhitingimus. Peale selle toetab EL rändlus- ja spektrilepingute rakendamist Gruusia ja teiste idapartnerluse riikide vahel ning asjakohasel juhul Gruusia ja ELi vahel.

4.3. Kübervastupidavusvõime

Lepinguosalised teevad koostööd, et suurendada kübervastupidavusvõimet ning tagada usaldusväärne küberturvalisuse õigus-, poliitiline ja tegevusraamistik, mis põhineb ELi õigusaktidel ja parimatel tavadel, sealhulgas ELi küberturvalisuse sertifitseerimise raamistikul. Selle raames jätkavad lepinguosalised tööd Gruusia õigusaktide edasiseks ühtlustamiseks võrgu- ja infosüsteemide turvalisust käsitleva direktiiviga.

Lepinguosalised teevad koostööd selle nimel, et Gruusia võtaks vastu õigusraamistiku e-identimissüsteemide ja elektrooniliste usaldusteenuste jaoks kooskõlas ELi õigusaktide ja parimate tavadega, pidades silmas võimalikku usaldusteenuste vastastikuse tunnustamise lepingut.

5. Vastupanuvõimelised, õiglased ja kaasavad ühiskonnad

5.1. Inimõiguste süvalaiendamine ning kodanikuühiskonna ja noorte mõjuvõimu suurendamine

Mõlemad lepinguosalised edendavad COVID-19 pandeemiale reageerimisel ja sellest taastumisel head valitsemistava, inimõigusi, õigusriigi põhimõtet, mittediskrimineerimist, inimväärset tööd ning põhiväärtusi ja humanitaarpõhimõtteid.

Gruusia toetab ELi ja rahvusvahelisi standardeid järgides meediavabadust ning meedia sõltumatust ja mitmekesisust, tagades tingimused vaba, professionaalse, sõltumatu ja terve meediakeskkonna jaoks. Lepinguosalised töötavad ka selleks, et tugevdada koostööd strateegilise teavitustegevuse valdkonnas, sealhulgas desinformatsiooni vastu võitlemisel.

Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada diskrimineerimisvastase seaduse tõhusam rakendamine, koostada uus riiklik inimõiguste strateegia ja seonduv riiklik inimõiguste tegevuskava ja neid rakendada ning võimaldada meedia mitmekesisust ja sõltumatust ning ühinemisvabadust. Gruusia tagab vajalike eelarvevahendite ja inimressursside eraldamise, et tulemuslikult ja viivitamata uurida rikkumisi, mille on väidetavalt toime pannud õiguskaitsetöötajad, ning tõhusalt kontrollida isikuandmete töötlemist.

Esmatähtis on suurendada soolist võrdõiguslikkust ning tagada võrdne kohtlemine sotsiaalses, poliitilises ja majanduselus, samuti suurendada sallivust kõigi ühiskonnarühmade liikmete, sealhulgas puuetega inimeste suhtes, ja neid inimesi paremini lõimida. Keskendutakse ka meetmetele, millega kaitstakse lapsi mis tahes vägivalla eest. Jätkuvad jõupingutused isikuandmete kõrgetasemelise kaitse tagamiseks.

EL ja Gruusia pööravad ka edaspidi tähelepanu noorte osalemisele ja juhirollile, suurendades noorte mõjuvõimu. Lepinguosalised jätkavad koostööd, et viia maksimumini kasu, mida Gruusia saab ühinemisest programmidega „Horisont 2020“ ja „Euroopa horisont“, ning veelgi

edendada Gruusia praegugi aktiivset osalemist programmis „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse programmis, nagu ka muudes vabatahtliku tegevuse, koostöö- ja vahetusprogrammides ja -algatustes kooskõlas läbirääkimiste tulemuste ja asjaomaste programmide vastuvõtmisega.

Gruusia jätkab noortesektori ning tõendus- ja õigustepõhise noorsoopoliitika arendamist, et luua noorte arenguks kestlik ökosüsteem, mis võimaldab noortel realiseerida täielikult oma potentsiaali ja lüüa aktiivselt kaasa kõigis avaliku elu valdkondades, et parandada noorte seas demokraatlike väärtuste ja põhimõtete mõistmist ning aidata noortel nõuda oma õigusi ning et tagada Gruusias kõigi noorte täielik ja võrdne majandusliku mõjuvõimu suurendamine, nende tervise ja heaolu kaitse ning nende võrdne juurdepääs teabele ja ressurssidele.

Gruusia edendab veelgi kaasavat ja soodsat keskkonda kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevuse jaoks, sealhulgas nende organisatsioonide rahalist jätkusuutlikkust ja kodanikuühiskonna sektori, eelkõige kohalikul tasandil tegutsevate organisatsioonide arengut toetava poliitika kohandamist. Gruusia edendab ka ettevõtja sotsiaalset vastutust ja sotsiaalset ettevõtlust, et pakkuda lahendusi sotsiaal- ja keskkonnaprobleemidele, keskendudes eeskätt haavatavate rühmade liikmete, sealhulgas puuetega inimeste tööhõivele ja kodanikuühiskonna organisatsioonide rahalise jätkusuutlikkuse suurendamisele.

Gruusia tagab kõrgeimate demokraatiastandardite järgimise kogu valimisprotsessis ning kaebuste ja edasikaebuste õiglase, läbipaistva ja range käsitlemise. Gruusia jätkab OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo esmatähtsate soovituste täielikku täitmist ning teeb märkimisväärseid edusamme selle büroo muude soovituste täitmisel,[6] pidades selleks kaasavat dialoogi. Samuti tagab Gruusia kooskõlas asjaomaste Veneetsia komisjoni arvamustega[7] erakondade pluralismi ning hoidub piirangutest, mis on vastuolus rahvusvaheliste, eelkõige registreerimise ja rahastamise standarditega.

5.2. Avaliku halduse tugevdamine

Äärmiselt oluline on jätkata avatud valitsemise mehhanismide kaudu edusamme avaliku halduse reformimisel. EL ja Gruusia teevad koostööd, et järgida ja edendada Euroopa avaliku halduse põhimõtteid ja standardeid. Sellega seoses ühendavad lepinguosalised oma jõupingutused, et soodustada vastutustundlikku, tõhusat, tulemuslikku, avatud ja läbipaistvat valitsemist, ehitada üles tulemuspõhine ja professionaalne avalik teenistus ning tagada kvaliteetsed avalikud teenused ja tugevad kohalikud omavalitsused.

Lepinguosalised teevad koostööd, et eeskätt edendada vastutustundlikku, tõhusat, tulemuslikku, läbipaistvat ja kodanikukeskset avalikku haldust, ehitades üles tulemuspõhise ja professionaalse avaliku teenistuse, tagades kogu riigi territooriumil kvaliteetsed avalikud teenused ja kujundades välja tugevad kohalikud omavalitsused.

6 Nt https://www.osce.org/files/f/documents/1/4/480500.pdf ja https://www.osce.org/odihr/elections/georgia/496309.

7 Nt Veneetsia komisjoni 20. märtsi 2021. aasta arvamus nr 1019/2021 „Joint Opinion on draft article 791 of the election code“ (Ühisarvamus valimisseaduse eelnõu artikli 791 kohta), demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo arvamus nr ELE-GEO/407/2020; Veneetsia komisjoni 5. juuli 2021. aasta arvamus nr 1043/2021 „Urgent joint Opinion on revised draft amendments to the election code“ (Kiireloomuline ühisarvamus valimisseaduse läbivaadatud muudatusettepanekute eelnõu kohta), demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo arvamus nr ELE-GEO/417/2021.

5.3. Liikuvus, sealhulgas viisavabadus

Gruusia võtab pikaajalisi meetmeid ja täidab viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud aruannete soovitusi, et tagada viisanõude kaotamise tegevuskavas[8] kindlaks määratud kriteeriumide jätkuv täitmine, mis on vajalik säilitamaks viisavaba reisimise ELi. Viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatavates Euroopa Komisjoni iga-aastastes aruannetes antakse ka tulevikus suuniseid edasiste meetmete kohta, mida on vaja saavutatud edu jätkusuutlikkuse tagamiseks. Gruusia rakendab riiklikku rändestrateegiat aastateks 2021–2030 ja riiklikku integreeritud piirihalduse strateegiat aastateks 2021–2025.

6. Välis- ja julgeolekupoliitika valdkond

6.1. Konfliktide rahumeelne lahendamine

Lepinguosalised jätkavad tõhusat koostööd, et toetada Gruusiat tema püüdlustes teha edusamme liikumisel konflikti rahumeelse ja jätkusuutliku lahendamise poole, tuginedes rahvusvahelise õiguse põhimõtetele, ning soodustada püsivat rahu ja julgeolekut Gruusias. Nad suunavad oma jõupingutused veelgi enam konfliktide rahumeelse lahendamise edendamisele Gruusias, sealhulgas ELi vahendatud 12. augusti 2008. aasta relvarahukokkuleppe rakendamisele. Gruusia jätkab konfliktide rahumeelset lahendamist käsitleva strateegilise visiooni väljatöötamist, rakendades kaasavat riigiülest protsessi. Lepinguosalised suurendavad jõupingutusi, et leida ELi, ÜRO ja OSCE ühisjuhtimisel toimuvate Genfi rahvusvaheliste kõneluste raames püsivad lahendused lahendamata konfliktist tulenevatele julgeoleku- ja humanitaarprobleemidele. Mitmesugused kohapeal tegutsevad ELi osalejad, ELi delegatsioon Gruusias, ELi eriesindaja Lõuna-Kaukaasias ja Gruusia kriisis ning ELi vaatlusmissioon („EUMM Georgia“) toetavad ka edaspidi stabiliseerimist, normaliseerimist, usalduse suurendamist ja konfliktide lahendamist. Võetakse asjakohaseid meetmeid, et edendada halduspiiriülest kaubandust, vaba liikumist ja majandussidemeid, sealhulgas vaadates vajaduse korral läbi õigusaktid ja rakendades rahualgatust „Samm parema tuleviku poole“. Edendatakse inimestevahelisi kontakte, usalduse loomist ja lepitamist lõhestatud kogukondades. Lepinguosalised jätkavad koostööd ja ennetustegevust, et veelgi tugevdada mittetunnustamispoliitikat rahvusvahelisel areenil.

6.2. Koostöö julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas

Lepinguosalised süvendavad kahepoolset dialoogi julgeoleku- ja kaitseküsimustes, et käsitleda ühiseid mureküsimusi, mille hulka kuuluvad konfliktide ennetamine ja kriisiohje ning võitlus terrorismi, rahapesu, organiseeritud kuritegevuse ja uimastikuritegevuse vastu. Tuginedes hübriidohte käsitlevas uuringus esitatud soovitustele, tõhustatakse koostööd võitluses hübriidohtude vastu. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada julgeolekusektori reformi elluviimine ning kübervastupidavusvõime ja elutähtsa taristu kaitse valdkonnas asjaomaste raamistike ja menetluste vastuvõtmine. Tugevdatakse veelgi kohtu- ja õiguskaitseasutuste vahelist koostööd. Samuti hõlbustab EL ka edaspidi Gruusia osalemist ELi kriisiohjeoperatsioonides ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) alastel koolitustel ja konsultatsioonidel.

8 https://ec.europa.eu/home-affairs/policies/international-affairs/collaboration-countries/visa-liberalisation-moldova-ukraine-and-georgia_et.

B. Assotsieerimiskava lühikese ja keskmise tähtajaga prioriteedid

1. Demokraatia, inimõigused ja hea valitsemistava

Käesoleva assotsieerimiskava raames toimuva poliitilise reformidialoogi ja -koostööga püütakse tugevdada selliste demokraatia põhimõtete järgimist nagu poliitiline pluralism, otsustusprotsessi kaasavus, võimude lahusus, koostöö opositsiooniga, õigusriik ja hea valitsemistava ning inimõigused ja põhivabadused, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute õigused, mis on sätestatud ÜRO ja Euroopa Nõukogu põhikonventsioonides ja seonduvates protokollides, ning riiklike poliitiliste reformide konsolideerimisele kaasa aitamine, eelkõige riigi õigustiku liidu õigustikuga ühtlustamise teel.

Demokraatiat, õigusriigi põhimõtet ja inimõiguste austamist tagavate institutsioonide stabiilsust, sõltumatust ja tulemuslikkust parandatakse eelkõige allpool kirjeldatu abil.

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkuvalt tagada läbipaistvate, kaasavate ja usaldusväärsete valimiste korraldamine, sealhulgas kõrvaldades kõik OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo kindlaks tehtud puudused.
- Tagada põhjalik ja kaasav konsulteerimine selliste muudatuste tegemisel, mis mõjutavad õigusriigi kõige tähtsamaid aspekte, näiteks kohtute sõltumatust, ning viia need muudatused vastavusse Euroopa standarditega ja rahvusvaheliste organite, näiteks Veneetsia komisjoni, riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) ja OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo esitatud soovitustega.
- Tagada avaliku halduse ja avatud valitsemise reformi järjekindel ja tulemuslik elluviimine koostöös Euroopa avaliku halduse põhimõtete ja parimate tavadega; edendada kodanikuühiskonna osalemist ning kodanikuühiskonna ja valitsuse vahelist avatud dialoogi, tugevdades koosloomeprotsessi ning mitme sidusrühma kaasamist poliitika kujundamisse, jälgimisse ja hindamisse; toetada uuenduslikke käsitusi nii poliitilisel kui ka ekspertide tasandil toimuva teadmiste ja kogemuste vahetamise, intensiivsema vastastikuse õppe ja pideva koostöö kaudu.
- Tugevdada dialoogi ja koostöö raames õigussektorit, jätkates selle reformimist, eelkõige tagada muu hulgas ulatusliku koostöö kaudu kohtunike täielik väline ja sisemine sõltumatus ning inimõiguste ja põhivabaduste austamine.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tugevdada järjekindlalt inimõiguste raamistikku, tagades selle ühtlustamise Euroopa inimõiguste valdkonna tavadega ja nende tavade rakendamise praktikas.

1.1. Õigussektor

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Viia tulemuslikult ellu kohtureformide kolmas ja neljas etapp.
- Rakendada tulemuslikult 2017.–2021. aasta kohtustrateegiat ja selle tegevuskavasid ning võtta vastu 2021. aasta järgne põhjalik kohtureformide strateegia, mis põhineb

ulatuslikul, kaasaval ja erakondadeülesel reformiprotsessil ning kohtureformide kolmanda ja neljanda etapi tulemuslikkuse hindamisel.

- Tugevdada ja reformida kõrgema kohtunõukogu ja teiste peamiste kohtuasutuste institutsioonilist ülesehitust ja tavasid, et tulemuslikult suurendada nende asutuste läbipaistvust, ausust ja vastutust normide ja otsuste, sealhulgas ametisse nimetamise, hindamise, edutamise, üleviimise ja distsiplinaarmeetmetega seotud otsuste vastuvõtmisel; esitada reformiettepanekud arvamuse saamiseks Veneetsia komisjonile ning OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroole ning rakendada saadud soovitusi.
- Tagada kohtunike ametisse nimetamiseks ja edutamiseks läbipaistev ja tulemuspõhine õigusraamistik ja tava, viies need, sealhulgas kõrgeima kohtu kohtunikuks nimetamise, täielikult kooskõlla Euroopa standardite ja Veneetsia komisjoni soovitustega.
- Avaldada kohtunike ametisse nimetamiseks kirjalikud põhjendused, kus on osutatud ausameelsuse ja pädevuse kriteeriumidele;
- Parandada kohtunikukandidaatide, kohtunike ja kohtutöötajate koolitamist, rakendades ELi ja Euroopa Nõukogu esitatud soovitusi.
- Ajakohastada õigusemõistmist, võimaldades veelgi enam esitada kohtutele teavet ja suhelda kohtutega elektrooniliselt ning kasutada elektroonilist kohtuasjade haldamise süsteemi; laiendada elektroonilise kohtuasjade juhusliku jaotamise süsteemi kasutamist.
- Jätkata prokuratuuri ja kriminaaluurimistalituse reformimist siseministeeriumis ja muudes asutustes, et veelgi paremini tagada sõltumatus ja professionaalsus, lubamatu mõju vältimine ning suurem läbipaistvus ja vastutus prokuratuuri ülesannete täitmisel ja kriminaaluurimiste läbiviimisel.
- Gruusia vaatab läbi peaprokuröri ametisse nimetamise protsessi, et suurendada prokuratuuri/prokuröri sõltumatust. Sellega seoses seatakse parlamendis sisse kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamine, mis on Veneetsia komisjoni peamine soovitus selles küsimuses. Samuti võetakse selle raames kasutusele tõhus ummikseisu tõkestamise mehhanism, millel on laialdane erakondadeülene toetus ja mis on kooskõlas Veneetsia komisjoni nõuannetega. Kehtestatakse täiendavad kaitsemeetmed, kandmaks hoolt selle eest, et valiku- ja ametisse nimetamise protsess on läbipaistev ning põhineb ausameelsuse, sõltumatuse, erapooletuse ja pädevuse kriteeriumidel.
- Võtta vastu kriminaalseadustiku reform eesmärgiga ajakohastada õigusakte, et tagada nende vastavus asjaomastele ELi ja rahvusvahelistele standarditele; ühtlustada kriminaalmenetlusi ELi liikmesriikides kohaldatavate menetlustega:
  - vaadata läbi õiguslikud kaitsemeetmed ja nende kasutamine kokkuleppemenetluse kohaldamisel;
  - tagada kriminaalmenetlustes õigusrikkujate ja ohvrite menetlusõigused ning veelgi parandada taastava õiguse põhimõtete kohaldamist nii täiskasvanud kui ka alaealiste õigusrikkujate puhul;
  - tagada veelgi paremini, et ohvritel, sealhulgas vaenukuritegude ohvritel, on tõhus võimalus pöörduda kohtusse ja saada hüvitist ning et neile pakutakse tuge ja kaitset;

– tugevdada kinnipeetavate menetlusõigusi ja tagada neile õiguslikud tagatised haldusmenetlustes.

- Laiendada juurdepääsu kvaliteetsele tasuta õigusabile.
- Parandada vahenduse kasutamist ja kvaliteeti; kõrvaldada puudused tarbijavaidluste vahekohtumenetluses ning luua tingimused ettevõtjatevahelise vahekohtumenetluse kasutamise suurendamiseks.
- Tõhustada kuritegevuse ennetamise ja kinnipidamisstrateegia rakendamist, eeskätt kohaldades kinnipidamis-, kuritegevuse ennetamise ja kriminaalhooldussüsteemides ja pärast õigusrikkuja vabastamist rehabiliteerimise ja taassotsialiseerimisega seotud käsitusi.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Kasutada nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel haldusaresti; tagada halduskorras kinni peetud isiku menetlusõigused kooskõlas põhimõtetega, millest tuleneb õigus õiglasele kohtumenetlusele; muuta sellega seoses haldusrikkumiste seadust.
- Ajakohastada äri-, tsiviil- ja haldusõiguse valdkonna õigusakte kooskõlas riiklike strateegiate ja liidu õigustikuga.
- Tagada õigusabiteenistuse piisava rahastamise kaudu kaasav juurdepääs õigusemõistmisele.
- Hoida nõuetekohaselt lahus prokuröride ja kriminaaluurijate ülesanded ning kehtestada nii õigusaktides kui ka praktikas tasakaalustatud koostöömehhanismid.
- Tagada inimõiguste kaitse tagamisel avalik kord ja julgeolek.

1.2. Võitlus korruptsiooni ja pettuse vastu, avaliku halduse reform ja avalik teenistus

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Koostada 2020. aasta järgne uus riiklik korruptsioonivastane strateegia ja asjaomane tegevuskava ning tagada nende tulemuslik rakendamine, et ennetada, avastada ja käsitleda mis tahes vormis korruptsiooni.
- Tugevdada järelevalveülesannete täitmisel usaldusväärsuse küsimustega tegelevaid asutusi : avaliku teenistuse ametit seoses varadeklaratsioonidega; riigikontrolli seoses riiklike ja piirkondlike kulude ja tulude auditite ga; konkurentsiametit; parlamendi tehtavat järelevalvet, suurendades valdkondlike komisjonide suutlikkust; Gruusia valitsuse haldusalasse kuuluvat korruptsioonivastase võitluse sekretariaati; kohalikul tasandil tegutsevaid kodanike nõuandekomisjone.
- Jätkata võitlust korruptsiooniga, rakendades nii ennetavaid kui ka piiravaid vahendeid, näiteks suurendades veelgi tõhusust ja suutlikkust korruptsiooni uurimisel; tõhustada kõigi asjaomaste ametnike vara- ja tuludeklaratsioonide kontrollimist, käsitleda võimalikke huvide konflikte ning jälgida ja hinnata meetmete tulemuslikkust.
- Tagada, et on sisse seatud tõhusad mehhanismid, mille abil ennetada ja avastada COVID-19 pandeemiaga seotud riske ning nõrku kohti võitluses korruptsiooniga suure riskiga valdkondades, näiteks riigihangete ja tervishoiu vallas.

- Tugevdada veelgi peamistes riskivaldkondades korruptsiooni ennetamiseks ja korruptsiooni vastu võitlemiseks kasutatavaid mehhanisme, nagu
  - avatud ja konkurentsipõhiste riigihankeprotsesside tagamine – selleks vähendatakse otselepingute sõlmimist ning luuakse sõltumatu, erapooletu ja läbipaistev riigihangete läbivaatamise organ;
  - vastutuse ja usaldusväärsuse standardite karmistamine julgeolekusektoris ning demokraatliku järelevalve tugevdamine – selleks piiratakse muu hulgas erandite tegemist (sh seoses finantsaruandlusega) ja muudetakse vajaduse korral asjakohaseid õigusakte;
  - võitlus maksu- ja käibemaksupettuste vastu kui majanduskuritegevuse ning korruptsiooni- ja rahapesuvastase võitluse lahutamatu osa, ning riigi rahanduse kaitsmine;
  - tõhus koostöö asjaomaste ELi institutsioonide ja asutustega, sealhulgas Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF), ja nende abistamine liidu finantshuve kahjustava pettuse ja ebaseadusliku tegevuse uurimisel ning koostöö Euroopa Prokuratuuriga ja selle abistamine liidu finantshuve kahjustavate kuritegude uurimisel ja nende eest süüdistuse esitamisel kooskõlas kohaldatavate eeskirjade ja menetlustega.
- Jätkata Gruusia õigusaktide ühtlustamist liidu pettusevastase võitluse alase õigustikuga ning rakendada ELi õigusaktide sätteid, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingu asjaomastes lisades.
- Edendada kodanike õigusi ja võimalusi pääseda ligi teabele ja osaleda valitsemises riigi ja piirkonna tasandil, sealhulgas kodanikuühiskonna ning vaba ja ohutu meediakeskkonna seire kaudu.
- Koostada 2020. aasta järgne uus avaliku halduse reformi strateegia ja asjaomane tegevuskava ning tagada nende tulemuslik rakendamine.
- Edendada avaliku halduse reformi elluviimist nii poliitilisel kui ka haldustasandil, sealhulgas tugevdades vastavate tegevuskavade koordineerimist, järelevalvet ja aruandlust.
- Suurendada avaliku halduse valdkonna avatust, läbipaistvust ja vastutust, viies ellu avatud valitsemise reforme.
- Töötada välja ühtne avalike teenuste arendamise, osutamise ja kvaliteedi tagamise poliitika, et suurendada kodanike rahulolu ja usaldust valitsuse suhtes.
- Arendada välja usaldusväärne teabevahetus, et suurendada teadlikkust avaliku halduse reformi positiivsest mõjust.
- Rakendada avaliku teenistuse õigusraamistikku, et tagada professionaalsem ja tulemuspõhisem avalik teenistus.
- Jätkata viisanõudest vabastamise peatamise korra raames õigusriigi põhimõtte ja korruptsioonivastase võitlusega seotud kriteeriumide rakendamist ja seonduvate edusammude tegemist.

<u>Keskmise tähtajaga prioriteedid</u>

- Jätkata võitlust korruptsiooni vastu ja tagada selliste asjaomaste rahvusvaheliste õiguslike vahendite tulemuslik rakendamine nagu ÜRO korruptsioonivastane

konventsioon, korruptsiooni kriminaalõigusliku reguleerimise konventsioon ja selle lisaprotokoll, Euroopa Nõukogu riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) soovitused ning OECD Ida-Euroopa ja Kesk-Aasia korruptsioonivastase võrgustiku soovitused.

- Tagada jätkuvalt väidetavate korruptsioonijuhtumite tõhus uurimine ja luua tõhus süsteem huvide konfliktide ennetamiseks.
- Edendada vastutustundlikku, tõhusat, tulemuslikku ja läbipaistvat avalikku haldust ning kujundada välja tulemuspõhine ja professionaalne avalik teenistus, sealhulgas valiku-, edutamis- ja vallandamissüsteem ning spetsiaalne vajadustel põhinev koolitus.
- Parandada Gruusia piirkondades osutatavate avalike teenuste kvaliteeti, tõhusust ja kättesaadavust.
- Parandada riigi rahanduse juhtimist ja seonduvat vastutust, võttes programmipõhisel eelarvestamisel arvesse soolisi aspekte ning tõhustades keskmise tähtajaga strateegilist planeerimist ja rakendamist.
- Suurendada sidusrühmade, sealhulgas valitsusväliste organisatsioonide, kohalike omavalitsuste, noorte ja akadeemiliste ringkondade kaasamist ja suutlikkust; luua tõhus vahend laiema üldsuse kaasamiseks otsustusprotsessi ja avaliku halduse reformide tulemuslikkuse seireks.
- Tagada usaldusväärsed, vastutustundlikud, läbipaistvad ja tulemustele orienteeritud kohalikud omavalitsused, kellele on antud uued ülesanded, vastutusvaldkonnad ja vahendid kooskõlas Euroopa standarditega.

1.3. Inimõigused ja põhivabadused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Koostada uus riiklik inimõiguste strateegia aastateks 2021–2030 ja vastavad tegevuskavad 2020. aasta järgseks ajaks, võttes arvesse ÜRO organite, OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo, Euroopa Nõukogu rassismi ja sallimatuse vastu võitlemise Euroopa komisjoni (ECRI) ning rahvusvaheliste inimõiguste organisatsioonide konkreetseid soovitusi, eelkõige diskrimineerimisvastase poliitika rakendamise, vähemuste hulka kuuluvate isikute ja eraelu kaitse ning usu- ja veendumusvabaduse tagamise kohta; rakendada strateegiat ja tegevuskavasid tihedas koostöös riiklike ja rahvusvaheliste osalejatega.
- Jätkata diskrimineerimisvastase seaduse rakendamist, et tagada tõhus kaitse diskrimineerimise eest, jätmata kedagi kõrvale; aidata suurendada sallivust ja vähendada vägivalda.
- Jätkata meedia mitmekesisuse, läbipaistvuse ja sõltumatuse suurendamist kooskõlas Euroopa Nõukogu soovitustega.
- Tugevdada meediatöötajate kaitsmiseks mõeldud meetmete rakendamist, tagada meediatöötajate vastu suunatud vägivalla juhtumite tõhus ja tulemuslik uurimine ning tuua vastutavad isikud kohtu ette.
- Koostada 2020. aasta järgne uus riiklik kodanike võrdsuse ja integratsiooni strateegia ja tegevuskava, mille eesmärk on tagada etniliste vähemuste esindajate võrdne ja

täielik osalemine kõigis avaliku elu valdkondades ning veelgi enam toetada kultuurilist mitmekesisust.

- Teha edusamme Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (nn Istanbuli konventsiooni) rakendamisel, tugevdades institutsioonilist suutlikkust pakkuda tuge soolise võrdõiguslikkuse ja soolise vägivallaga seotud küsimustes; täiustada jätkuvalt meetmeid, et ennetada naiste ja tütarlaste vastast vägivalda, sealhulgas seksuaalvägivalda, ja uurida sellise vägivalla juhtumeid, kaitsta ohvreid ja toetada kuriteo toimepanijate rehabilitatsiooni; teha tööd sotsiaalsete muutuste ning naistevastase vägivalla ja koduvägivallaga seotud stereotüüpsete hoiakute kaotamise nimel.
- Parandada igas vanuses naiste juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervisega seotud teenustele, teabele ja ennetusvahenditele ning jätkata võitlust naiste ja tütarlaste vastu suunatud kahjulike tavade, sealhulgas suguelundite moonutamise, lapsega sõlmitud, varajaste ja sundabielude ning muu alandava kohtlemise vastu, pöörates erilist tähelepanu maapiirkondadele; suurendada emade tervishoiu toetamist.
- Võtta konkreetseid meetmeid vähemusrühmade jaoks, et aidata suurendada võrdsust poliitilises, majandus- ja ühiskonnaelus.
- Ühtlustada õigusaktid ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni ja selle fakultatiivprotokolliga ning luua puuetega inimeste õigustega seotud küsimuste jaoks koordineeriv asutus.
- Tõhustada meetmeid, millega suurendatakse puuetega inimeste kaasamist ühiskonna- ja majandusellu ning tagatakse parem juurdepääs avalikule ruumile; parandada tingimusi vaimse tervise probleemidega inimeste jaoks.
- Suurendada jõupingutusi võitluses laste vastu suunatud vägivallaga, edendades häid lapsekasvatustavasid, pakkudes rohkem tuge haridussüsteemis ja täiustades suunamismehhanismi.
- Suurendada jõupingutusi eakate vastu suunatud vägivalla kindlakstegemisel ja selle vastu võitlemisel, jätkata eakatele majandusliku ja tervishoiuga seotud toe pakkumist ning edendada eakate suuremat sotsiaalset kaasamist.
- Suurendada inimõigustega seotud küsimustega tegelevate riigiametnike suutlikkust ja teadmisi.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Säilitada tõhusad kohtueelsed ja kohtuvälised mehhanismid vaidluste lahendamiseks ja inimõiguste kaitseks.
- Edendada jätkuvalt inimõiguste kaitset ja diskrimineerimisvastast võitlust, pakkuda seonduvat koolitust ja suurendada sellealast teadlikkust kohtutes, õiguskaitseasutustes ja kõigis haldusasutustes ning eri piirkondades.
- Täita jätkuvalt inimõiguste kaitsja büroo soovitusi, seahulgas neid, mis puudutavad diskrimineerimisjuhtumeid, ning tagada ka edaspidi diskrimineerimisvastase seadusega ette nähtud institutsioonilise mehhanismi tõhus toimimine.
- Arendada jätkuvalt inimõigusi ja kodanikuühiskonna integratsiooni ning õigusküsimusi käsitleva parlamendikomisjoni järelevalvesuutlikkust inimõiguste strateegia ja tegevuskava rakendamise vallas.

- Jätkata koostööd kodanikuühiskonna organisatsioonide ja esindusülesandega sotsiaalpartneritega (ametiühingud ja tööandjate organisatsioonid), kellel on sidusrühma ja järelevalvaja roll, sellistes ELi ja Gruusia assotsieerimislepingu prioriteetsetes valdkondades nagu töötaja õigused, eraelu puutumatus, vähemuste hulka ja muudesse haavatavatesse rühmadesse kuuluvate isikute õigused ja meediavabadus.
- Võtta meetmeid, et suurendada teadlikkust ja teha tööd selleks, et veelgi parandada kooskõla Euroopa Nõukogu rahvusvähemuste raamkonventsiooni kehtivate sätetega, sealhulgas nendega, mis käsitlevad vähemuskeeli.
- Jätkata võitlust soolise vägivalla vastu ja teha tööd selle ennetamiseks, keskenduda soopõhiste stereotüüpide kaotamisele, kaasata rohkem mehi ja poisse, toetada naiste osalemist poliitilises elus ning suurendada nende majanduslikku ja rahalist sõltumatust ettevõtluse ja tööturule parema juurdepääsu tagamise kaudu.

1.4. Väärkohtlemine ja piinamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada asjaomaste piinamisvastaste tegevuskavade rakendamine, jätkata lisameetmete võtmist, et võidelda väärkohtlemise ja piinamise vastu, ning tõhustada jõupingutusi võitluses karistamatuse vastu.
- Toetada jätkuvalt järelevalveasutust, mille ülesanne on uurida õiguskaitsetöötajate vastu esitatud kaebusi nii seadusandlikul kui ka praktilisel tasandil, ja suurendada veelgi selle asutuse sõltumatust, et see saaks tõhusalt uurida väärkohtlemise ja piinamise juhtumeid kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.
- Tagada, et eespool nimetatud järelevalveasutus uurib põhjalikult, läbipaistvalt ja sõltumatult mis tahes väidet piinamise või väärkohtlemise kohta kinnipidamissüsteemis, politseis, sõjaväes või muudes kinnistes asutustes.
- Jätkata inimõiguste kaitsja büroo vastutusalasse kuuluva riiklikku ennetusmehhanismi toetamist ja kasutamist, et vältida väärkohtlemist, tagades mehhanismi tõhusa toimimise; selleks tuleb mehhanismi muu hulgas piisavalt rahastada ja kaitsta protsessi konfidentsiaalsust.
- Parandada veelgi kinnipidamistingimusi ja psühhiaatriahaiglates valitsevaid tingimusi.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata jõupingutusi, et veelgi parandada kinnipidamisasutuste tervishoiusüsteemi ja kinnipeetavate juurdepääsu tervishoiuteenustele, sealhulgas vaimse tervise teenustele, mis on samaväärsed väljaspool kinnipidamisasutusi osutatavate teenustega; jätkuvalt suurendada kinnistes asutustes või kinniste asutuste jaoks töötavate tervishoiutöötajate suutlikkust ja võimet teatada väärkohtlemisest.
- Jätkata kinnipidamissüsteemis rakendatavate rehabilitatsiooni-, kahju vähendamise ja tervishoiuprogrammide tõhustamist.
- Tõhustada veelgi kinnipidamissüsteemi, politsei, sõjaväe ja muude kinniste asutuste käimasolevat sisemist ja välist järelevalvet kuritarvitamise ja väärkohtlemise varajaseks avastamiseks ja ärahoidmiseks.

1.5. Võrdne kohtlemine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Suurendada soolist võrdõiguslikkust ja tagada naiste ja meeste ning vähemuste hulka kuuluvate isikute võrdne kohtlemine ühiskonna-, poliitilises ja majanduselus sõltumata nende usutunnistusest või veendumustest, etnilisest või rahvuslikust päritolust, rassist, soost, keelest, seksuaalsest sättumusest, sooidentiteedist, võimetest või muust.
- Võtta lisameetmeid, et tõhustada soolise vägivalla vastaste õigusaktide rakendamist, sealhulgas suurendada nii üldsuse kui ka konkreetsete kutserühmade, näiteks politsei teadlikkust, eelkõige maapiirkondades; parandada kannatanute juurdepääsu nõustamisteenustele, majutusele ja varjupaikadele.
- Parandada kannatanute, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute juurdepääsu nõustamisteenustele ja varjupaikadele ning varjupaigas viibimise järel majandusliku mõjuvõimu suurendamise programmidele.
- Parandada soolist vägivalda käsitlevate andmete kogumist ja analüüsimist ning seonduvat aruandlust; toetada võitlust soolise vägivalla vastu kohalikul tasandil, kaasates rohkem kohalikke osalejaid, näiteks omavalitsusi, sotsiaaltöötajaid ja kodanikuühiskonna organisatsioone.
- Töötada inimõiguste strateegia ja tegevuskava osana välja ja viia ellu terviklik võrdõiguslikkuse poliitika, millega tagatakse haavatavatesse ühiskonnarühmadesse kuuluvatele isikutele võrdsed õigused.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Ühtlustada tervist ja ohutust, emaduse kaitset ning töö- ja pereelu ühitamist käsitlevad normid Euroopa standarditega, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingus.
- Võtta aktiivselt meetmeid selleks, et edendada naiste ja vähemuste hulka kuuluvate isikute suuremat mõtestatud osalemist ja esindatust poliitiliste otsuste tegemise foorumitel ning tööturul ja majandustegevuses, sealhulgas kohalikul tasandil (st omavalitsustes).
- Toetada diskrimineerimisest hoidumist tööturul ja võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte rakendamist.
- Aidata kaasa etniliste vähemuste hulka kuuluvate isikute suuremale sotsiaalsele ja majanduslikule kaasamisele ja osalemisele, sealhulgas tagades juurdepääsu teabele ja haridusele ning gruusia keele õppe.
- Parandada teadmiste ja teadlikkuse suurendamise kaudu aktsepteerimist ja sallivust kõigi elanike hulgas.

1.6. Lapse õigused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada lapse õiguste seadustikku, kooskõlastades kõik vajalikud õigusaktid, ning tugevdada riiklikke mehhanisme, et kaitsta lapsi mis tahes vormis vägivalla, sealhulgas lapsega sõlmitud, varajaste ja sundabielude eest.
- Tegeleda kõigi laste, sealhulgas kõige enam tõrjutud ja kõige haavatavamate laste, puuetega laste ja tänavalaste vajadustega, muu hulgas parandada ja laiendada sotsiaalkaitse mehhanisme ning toetada puuetega laste territoriaalset juurdepääsu puuetega toimetuleku ja rehabiliteerimisprogrammidele, ning võtta meetmeid lapstööjõu kasutamise täielikuks kaotamiseks.
- Rakendada sotsiaaltöö seadust ning tagada vahendid haavatavate laste, sealhulgas puuetega lastega tegelevate kutserühmade esindajate värbamiseks ja suutlikkuse suurendamiseks.
- Suurendada lastega töötavate spetsialistide ja laiema üldsuse teadlikkust ja teadmisi laste vastu suunatud vägivalla ennetamise ja tõkestamise küsimustes.
- Jätkata tööd laste deinstitutsionaliseerimiseks, kohaldada kontrollimehhanismi ja jätkata asendushoolduse arendamist.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata alaealiste üle õigusemõistmise reformi.
- Võtta meetmeid sotsiaalsete ja käitumuslike muutuste esilekutsumiseks võitluses laste vastu suunatud vägivallaga.
- Viia lõpule lastehoiu deinstitutsionaliseerimine.

1.7. Ametiühingute õigused ja peamised tööstandardid

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Võtta vastu ja kasutusele õigusraamistik, millega määratakse kindlaks tööinspektsiooni süsteemi ülesanne valvata kõigi töötingimusi käsitlevate õigusaktide rakendamise järele, ning kaotada kõik kehtivates õigusaktides inspektorite volituste suhtes sätestatud piirangud vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) standarditele.
- Jätkata tööseadustiku ja muude asjaomaste õigusaktide muutmist ning viia need veelgi paremini kooskõlla ILO standarditega.
- Jätkuvalt tagada tõhus tööinspektsiooni süsteem, mille pädevus, suutlikkus ja ressursid (rahalised vahendid ning inim- ja haldusressursid) on piisavad, et kontrollida mis tahes töötingimusi ja -suhteid vastavalt ILO standarditele.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tugevdada tööalaseid õigusakte menetlustega töövaidluste lahendamiseks, sealhulgas töövaidluste vahendamise süsteemi kaudu.
- Töötada välja võrdse töö ja tasu hindamise/mõõtmise metoodika.
- Tagada kolmepoolse sotsiaalse partnerluse komisjoni ja selle piirkondliku osakonna tõhus toimimine ning jätkata sotsiaaldialoogi parandamist, tehes koostööd ILO ja Euroopa sotsiaalpartnerite organisatsioonidega.

2. Välis- ja julgeolekupoliitika

ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitika (ÜVJP) alase dialoogi ja koostöö eesmärk on järkjärguline lähendamine, sealhulgas ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) valdkonnas. Selles keskendutakse eelkõige konfliktide ennetamise ja kriisiohje küsimustele, piirkondlikule stabiilsusele, relvastuskontrollile, desarmeerimisele, relvade leviku tõkestamisele, küberturvalisusele ja hübriidohtudele. Koostöö põhineb ühistel väärtustel ja vastastikustel huvidel ning selle eesmärk on suurendada poliitika sidusust ja tulemuslikkust, kasutades kahepoolseid, mitmepoolseid ja piirkondlikke foorumeid ning kaitstes reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda.

2.1. ÜJKP alane koostöö, vastavusse viimine, hübriidohud ja küberturvalisus, strateegiline kommunikatsioon ja piirkondlik koostöö

<u>Lühikese tähtajaga prioriteedid</u>

- Suurendada jõupingutusi, et saavutada Gruusia raamistiku parem vastavus ELi ÜJKP deklaratsioonide ja mitmepoolsete foorumite tegevusega.
- Suurendada jõupingutusi, et saavutada raamistiku parem vastavus ELi autonoomsete sanktsioonimeetmetega.
- Edendada koostööd hübriidohtude vastu võitlemisel ja küberturvalisuse suurendamisel, sealhulgas rakendades soovitusi, mis põhinevad hübriidohte käsitleval uuringul.
- Tugevdada strateegilise kommunikatsiooni alast koostööd, et suurendada riigi ja ühiskonna vastupidavust desinformatsioonile; laiendada ja mitmekesistada praktilise koostöö raamistikke, et kaasata kodanikuühiskond ning muud samu seisukohti jagavad riiklikud osalejad ja institutsioonid.
- Jätkata jõupingutusi, et viia Gruusias tulemuslikult ellu julgeolekusektori reform.
- Tugevdada praktilist koostööd konfliktiennetuse ja kriisiohje alal, hõlbustades Gruusia osalemist ELi juhitavatel tsiviil- ja sõjalistel kriisiohjeoperatsioonidel ning ÜJKP valdkonnas toimuvatel konsultatsioonidel ja koolitustel 2013. aasta novembris allkirjastatud osalemise raamlepingu alusel, samuti osalemist idapartnerluse julgeoleku, ÜJKP ja kodanikukaitse töörühma mitmepoolses raamistikus ning ELi asutustega ÜJKPga seotud küsimustes tehtavas koostöös.

  Edendada piirkondlikku koostööd julgeolekuküsimustes, nagu parem piirihaldus, rändehaldus, elutähtsa taristu kaitse, ekspordikontroll, katastroofiohu vähendamine ja juhtimine, sealhulgas hädaolukordadele reageerimine, kodanikukaitse, smugeldamise ja ebaseadusliku kaubanduse (bio- ja tuumamaterjalidega kaubitsemise) vastane võitlus ning asjakohase personali koolitamine, eelkõige keemiliste, bioloogiliste, radioloogiliste ja tuumaohtude alaste ELi tippkeskuste algatuse ning selle Gruusias asuva Kagu- ja Ida-Euroopa piirkondliku sekretariaadi kaudu.

<u>Keskmise tähtajaga prioriteedid</u>

- Edendada konfliktide rahumeelset lahendamist ning tõhusal mitmepoolsusel põhinevat rahvusvahelist stabiilsust ja julgeolekut, et kaitsta reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda.
- Edendada ÜRO hartas ja OSCE Helsingi lõppaktis sätestatud sõltumatuse, suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja piiride puutumatuse põhimõtte ühist järgimist.

2.2. Võitlus terrorismi vastu ning massihävitusrelvade leviku ja ebaseadusliku relvaekspordi tõkestamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Teha koostööd, et tõkestada massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levikut, täites täielikult lepinguosaliste rahvusvahelistest desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest lepingutest tulenevaid kehtivaid kohustusi ja teisi vastavaid rahvusvahelisi kohustusi ning rakendades neid riigi sees.
- Kasutada täiel määral ära Gruusia ja Europoli vahelist operatiivkokkulepet, et hõlbustada teabe vahetamist terroristlike ühenduste ja rühmituste ning nende tegevuse ja tugivõrgustike kohta.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha koostööd, et suurendada rahvusvahelist konsensust inimõigustel põhineva terrorismivastase võitluse, sealhulgas terroriaktide õigusliku määratluse suhtes, muu hulgas toetades rahvusvahelise terrorismivastase võitluse laiaulatuslikku konventsiooni käsitleva kokkuleppe saavutamist.
- Jätkata ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 2396 rakendamist ning eelkõige jagada teavet terrorismis kahtlustatavate isikute kohta, et tuvastada, avastada ja anda kohtu alla terroristist välisvõitlejad.
- Teha koostööd riskipõhise tollikontrolli alal, mis tagab import-, eksport- ja transiitkauba ohutuse ja turvalisuse.
- Võidelda väike- ja kergrelvade ning nende laskemoonaga ebaseadusliku kauplemise vastu vastavalt kehtivatele rahvusvahelistele lepingutele ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsioonidele ning muudest selles valdkonnas kohaldatavatest rahvusvahelistest lepingutest tulenevatele kohustustele.
- Jätkata koostööd tavarelvade ekspordikontrolli valdkonnas, pidades silmas ELi ühist seisukohta sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli kohta; jätkata koostööd ebaseadusliku relvakaubanduse vastases võitluses ja varude hävitamisel.
- Jätkata osalemist relvastuskontrolli ja seonduvate usaldust suurendavate süsteemide, tuumarelva leviku tõkestamise lepingu kõigi kolme samba, keemiarelvade konventsiooni ja bioloogiliste relvade konventsiooni rakendamises, samuti muudest asjaomastest rahvusvahelistest lepingutest tulenevate kehtivate kohustuste ja muude rahvusvaheliste kohustuste täitmises.

2.3. Konfliktide rahumeelne lahendamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkata ELi ja Gruusia vahelist tulemuslikku koostööd konflikti lahendamiseks kokkulepitud viisil, sealhulgas selleks, et tagada ELi vahendatud 12. augusti 2008. aasta relvarahukokkulepe täielik rakendamine ning riigisiseste põgenike ja pagulaste turvaline, vabatahtlik ja väärikas tagasipöördumine oma kodudesse, ent ka selleks, et luua võimalused Gruusia Abhaasia ja Tshinvali/Lõuna-Osseetia piirkonna asjakohaseks kaasamiseks ELi ja Gruusia suhete süvendamisse.
- Jätkata ELi ja Gruusia vahelist tulemuslikku koostööd ja koordineerimist konfliktide rahumeelse lahendamise vallas, sealhulgas pidades korrapärast poliitilist dialoogi, ning hoida rahuloome ja julgeoleku küsimus ELi tegevuskavas tähtsal kohal.
- Kooskõlastada jõupingutusi, et hõlbustada ELi vahendatud 12. augusti 2008. aasta relvarahukokkuleppe rakendamist, sealhulgas töötades välja edasised rakendamismeetmed ja neid meetmeid edendades.
- Suurendada jõupingutusi, et tagada sisukad läbirääkimised ning leida ELi, ÜRO ja OSCE ühisjuhtimisel toimuvate Genfi rahvusvaheliste kõneluste raames ELi vahendatud 12. augusti 2008. aasta relvarahukokkuleppe alusel püsivad lahendused lahendamata konfliktist tulenevatele julgeoleku- ja humanitaarprobleemidele.
- Kasutada täielikult ja tulemuslikult EUMM Georgia büroosid, et toetada stabiliseerimist ja normaliseerimist, sealhulgas hõlbustada mõlemal pool halduspiiri elavate kohalike kogukondade jaoks ohutut ja normaalset elu, ning toetada usalduse suurendamist.
- Jätkata tööd vahejuhtumite vältimise ja nendele reageerimise mehhanismide taaskäivitamiseks ja tulemusliku toimimise tagamiseks Galis ja Ergnetis ning mitmekordistada jõupingutusi, et tegeleda konfliktist mõjutatud inimeste ohutus- ja humanitaarvajadustega.
- Jätkata jõupingutusi, et käsitleda inimõiguste rikkumisi Gruusia Abhaasia ja Tshinvali/Lõuna-Osseetia piirkonnas.
- Toetada konflikti rahumeelse lahendamise nimel tehtavaid jõupingutusi, sealhulgas võttes ühendust Gruusia Abhaasia ja Tshinvali/Lõuna-Osseetia piirkonna elanikega, tuginedes Gruusia lepitus- ja kaasamispoliitikale (sh rahualgatusele) ning ELi mittetunnustamis- ja osalemispoliitikale, mille rakendamisel EL ja Gruusia koos töötavad.
- Teha koostööd, jagades teisel pool halduspiiri asuvate elanikega ELi ja Gruusia poliitilisest assotsieerimisest ja majandusintegratsiooni protsessist, sealhulgas lühiajalisest viisavabast viibimisest Schengeni alal tulenevaid hüvesid ja võimalusi.
- Edendada jätkuvalt halduspiiriülest liikumisvabadust, kaubandust, majandussidemeid ja haridusvõimalusi, sealhulgas rakendades rahualgatust „Samm parema tuleviku poole“ ja vaadates vajaduse korral läbi õigusaktid. Võtta koos meetmeid inimestevaheliste kontaktide, usalduse suurendamise ja lepitamispüüdluste toetamiseks konflikti tõttu lõhestatud kogukondades.
- Võtta veel meetmeid riigisiseste põgenike kestliku integreerimise edendamiseks (omandiõigus, tööhõive ja sihipärane toetus).

- Suurendada naiste mõtestatud osalemist konfliktide rahumeelses lahendamises ja rahuloomes ning tagada aktiivne konsulteerimine konfliktist mõjutatud naiste ja kodanikuühiskonnaga kogu konfliktide lahendamise alases tegevuses.
- Jätkata ühiseid jõupingutusi ja võtta tulemuslikke ennetusmeetmeid, et veelgi tugevdada mittetunnustamispoliitikat rahvusvahelisel areenil.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Võtta meetmeid konflikti kestlikuks lahendamiseks, ilma et see piiraks konfliktiga seotud küsimuste lahendamiseks juba kasutatavaid meetode; hoida konfliktide rahumeelse lahendamise teema lepinguosaliste poliitilises dialoogis ja teiste asjaomaste rahvusvaheliste osalejatega peetavas dialoogis kesksel kohal.
- Jätkata ühiseid jõupingutusi, et edendada rahvusvaheliste julgeolekumehhanismide sisseseadmist Gruusia Abhaasia ja Tshinvali/Lõuna-Osseetia piirkonnas, rahvusvaheliste humanitaarõiguste organisatsioonide juurdepääsu nendele piirkondadele ja EUMM Georgia mandaadi täielikku rakendamist kõikjal Gruusias.
- Jätkata tööd selle nimel, et võimaldada kõigil riigisisestel põgenikel ja pagulastel pöörduda turvaliselt, väärikalt ja vabatahtlikult tagasi oma päritolukohta kooskõlas rahvusvahelise õiguse põhimõtetega.
- Jätkata koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga, rakendades Rooma statuuti ja sellega seotud dokumente ning pidades nõuetekohaselt silmas selle terviklikkuse säilitamist; jätkata koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtuga 2008. aasta augustis toimunud sõjategevuse uurimisel.

3. Õigus, vabadus ja turvalisus

2017. aasta märtsis anti Gruusia kodanikele õigus viisavabalt ELi reisida. Sellega seoses peaks Gruusia jätkama viisanõude kaotamise kriteeriumide täitmist ning järgima komisjoni poolt viisanõudest vabastamise peatamise korra raames esitatud korrapäraste aruannete soovitusi, et tagada viisavabaduse püsimine ning aidata seeläbi kaasa ELi ja Gruusia vahelisele liikuvusele ja inimestevahelistele kontaktidele.

Lisaks moodustavad tagasivõtuleping, ELi ja Gruusia vaheline liikuvuspartnerlus ning koostöökokkulepped ja lepingud mitme justiits- ja siseküsimuste valdkonnas tegutseva ELi asutusega, nagu Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Amet (Frontex), Euroopa rändevõrgustik, Europol, Euroopa Liidu Õiguskaitsekoolituse Amet (CEPOL) ja Eurojust, raamistiku tõhustatud koostöö tegemiseks justiits- ja siseküsimustes.

3.1. Isikuandmete kaitse

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada isikuandmete kõrgetasemeline kaitse ja võtta vastu õigusakte vastavalt Euroopa standarditele ning võtta praktilisi meetmeid, et tagada isikuandmete kaitse õiguse austamine avalikus ja erasektoris, sealhulgas kriminaalõiguse valdkonnas.

- Suurendada andmekaitseasutuse suutlikkust tagada toimetulek tehnoloogiliste probleemidega isikuandmete kaitse valdkonnas ja Euroopa standardite edukas rakendamine Gruusias.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata andmekaitseasutuse suutlikkuse suurendamist ja tõhustada andmekaitsestandardite kohaldamise kontrollimist.

3.2. Ränne, varjupaik ja integreeritud piirihaldus

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada kõigi viisanõude kaotamise kriteeriumide ning viisanõudest vabastamise peatamise korra aruannetes esitatud komisjoni soovituste järjepidev täitmine.
- Tagada jätkuvalt tagasivõtulepingute, sealhulgas ELi ja Gruusia vahelise tagasivõtulepingu tulemuslik rakendamine.
- Tugevdada operatiivkoostööd, et kiiresti vähendada Gruusia kodanike poolt Schengen+ alal esitatud alusetute varjupaigataotluste arvu.
- Rakendada tulemuslikult muudatusi, mis on tehtud Gruusia seadusesse, mis sisaldab eeskirju ja menetlusi Gruusiast lahkuvatele ja Gruusiasse saabuvatele Gruusia kodanikele, järgides igati inimõigusi ja andmekaitsenõudeid.
- Jätkata viisavaba reisimisega kaasnevate õiguste ja kohustuste teemaliste teabekampaaniate korraldamist.
- Tugevdada veelgi piirihaldust ning säilitada piirikontrolli ja piirivalve hea kvaliteet.
- Anda aru rändeandmete analüüsis ja riskide hindamises tehtud täiustuste kohta.
- Ajakohastada korrapäraselt (vähemalt iga kahe aasta tagant) Gruusia rändeprofiili.
- Tugevdada jätkuvalt operatiivkoostööd Frontexiga, sealhulgas edendada integreeritud piirihalduse alast koostööd, töötajate vahetamist, koolitust, piirkonnast pärit vaatlejate osalemist ühisoperatsioonidel ja teabevahetust idapartnerluse riskianalüüsi võrgustiku kaudu.
- Töötada lõplikult välja ja viia tulemuslikult ellu Gruusia integreeritud piirihalduse strateegia aastateks 2021–2025 ja selle juurde kuuluv tegevuskava.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Rakendada tulemuslikult Gruusia rändestrateegiat aastateks 2021–2030 ja selle juurde kuuluvaid tegevuskavasid.
- Töötada välja tulemuslikumad viisid korduvrände ja seadusliku rände edendamiseks, järgides kehtivaid siseriiklikke õigusakte ja pädevust.
- Töötada välja ja viia tulemuslikult ellu Gruusia integreeritud piirihalduse strateegia aastateks 2021–2025 ja selle juurde kuuluvad tegevuskavad.
- Säilida piirikontrolli ja piirivalve hea kvaliteet.
- Teha edusamme riigipiiride mahamärkimisel naaberriikidega.

- Jätkata riikliku taasintegreerimisprogrammi ja riiklike taasintegreerimismeetmete tulemuslikku rakendamist.

3.3. Õiguskaitse

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada õiguskaitsetöötajate vastu esitatud kaebuste sõltumatu uurimise eest vastutava järelevalveasutuse täielik tegevussuutlikkus; rakendada professionaalset ja tulemuslikku mehhanismi usaldusväärseks reageerimiseks politsei vastu esitatud kaebustele, sealhulgas üldiste sisekontrollide abil.
- Tagada jätkuvalt inimõiguste kaitse ja uurimiste kvaliteedi jälgimisega tegeleva siseministeeriumi osakonna tulemuslik toimimine, sealhulgas toetades õiguskaitsetöötajatele Euroopa inimõiguste konventsiooniga tagatud inimõiguste alase koolituse pakkumist.
- Kasutada vabadusekaotusliku karistuse asemel veelgi enam alternatiive, edendades olemasolevate vabadusekaotuseta karistuste rakendamist ja võttes kasutusele uued vabadusekaotuseta karistused ning suurendades kriminaalhooldusasutuste suutlikkust.
- Ajakohastada uurimisprotsesse ja -meetodeid, mida rakendatakse võitluses organiseeritud, raske ja kogu muu kuritegevuse vastu.

3.4. Võitlus organiseeritud kuritegevuse vastu

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada asjaomaste inimkaubandusevastase võitluse tegevuskavade jätkuv rakendamine ning jätkata riigiasutuste suutlikkuse suurendamist, et teha ennetavalt kindlaks inimkaubanduse juhtumid ja neid juhtumeid tõhusalt uurida.
- Teha järelevalvet ning anda aru inimkaubanduse juhtumite ennetava kindlakstegemise ja uurimise tulemuslikkuse kohta.
- Töötada välja uus organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse riiklik strateegia ja selle juurde kuuluv tegevuskava ning tagada nende tulemuslik rakendamine.
- Kasutada täiel määral Europoliga sõlmitud operatiiv- ja strateegilise koostöö kokkulepet, sealhulgas esitada operatiiv- ja strateegilist teavet ning osaleda aktiivsemalt organiseeritud ja rasket rahvusvahelist kuritegevust käsitlevas ELi poliitikatsüklis / kuritegevusega seotud ohte käsitlevas valdkondadevahelises Euroopa platvormis (EMPACT).
- Jätkata õiguskaitsekoolituse valdkonnas koostööd CEPOLiga.
- Jätkata luureteabel põhineva politseitöö ja ühtse kuritegevuse analüüsimise süsteemi edasiarendamist, sealhulgas võttes vastu luureteabel põhineva politseitöö strateegia ja seda rakendades.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata jõupingutusi organiseeritud kuritegevuse ennetamise ja selle vastu võitlemise valdkonnas, eelkõige organiseeritud ja rasket rahvusvahelist kuritegevust käsitleva ELi poliitikatsükli / EMPACTi raames.
- Tõhustada koostööd küberkuritegevusega võitlemisel ja Gruusia ametiasutustele asjakohase õiguskaitsekoolituse pakkumisel.
- Suurendada küberkuritegevusevastases võitluses tehtavaid jõupingutusi, et luua kooskõlas Budapesti konventsiooniga terviklik õigus- ja institutsiooniline raamistik.
- Tugevdada veelgi piiriülest õiguskaitsekoostööd, et võidelda Gruusia kuritegelike organisatsioonide vastu.

3.5. Võitlus ebaseaduslike uimastite vastu

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkata koostööd uimastiennetuse valdkonnas, viies uimastipoliitika täielikult vastavusse ELi seisukohtadega, ning arendada edasi ennetusmehhanisme, rakendades riiklikku uimastite kuritarvitamise ennetamise strateegiat aastateks 2021–2026 ja selle vastavaid tegevuskavasid.
- Jätkata tihedat koostööd Euroopa Narkootikumide ja Narkomaania Seirekeskusega (EMCDDA), et suurendada Gruusia riikliku uimastite vaatluskeskuse suutlikkust ning vahetada asjakohast ja tõest teavet.
- Tagada riiklike uimastivastase võitluse strateegiate ja nende tegevuskavade rakendamine.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkuvalt tagada tasakaalustatud ja tervikliku käsitluse rakendamine uimastitega seotud küsimustega tegelemisel, et tugevdada süsteeme, mis võimaldavad tulla toime uimastitarbimise tervislike ja sotsiaalsete tagajärgedega, ning tagada tulemuslikum ennetustegevus ja töö ebaseaduslike uimastite pakkumise, nendega kaubitsemise ja nende nõudluse vähendamiseks.
- Jätkata korrapärast dialoogi idapartnerluse uimastitealase dialoogi raamistikus.

3.6. Võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Viia Gruusia õigusaktid vastavusse ELi neljanda ja viienda rahapesuvastase direktiiviga.
- Teha järelevalvet ning anda aru tehtud arestimis- ja konfiskeerimisotsuste arvu ning arestitud ja konfiskeeritud vara hinnangulise väärtuse kohta, et tagada kriminaaltulu konfiskeerimist käsitlevate Gruusia õigusaktide tulemuslik rakendamine.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata jõupingutusi, et arendada edasi rahapesu ja terrorismi rahastamise ennetamise ning nende vastu võitlemise õigus- ja institutsioonilist raamistikku, muu hulgas ühtlustades raamistikku neid valdkondi käsitlevate ELi õigusaktidega.

- Jätkata rahapesuvastase töökonna esitatud terrorismi rahastamist käsitlevates soovitustes sisalduvate standardite rakendamist.
- Jätkata rahapesuvastase võitlusega seotud küsimustes koostööd rahapesuvastase töökonna, Euroopa Nõukogu, rahapesu tõkestamise meetmeid hindava eksperdikomitee (MONEYVAL) ja ELi liikmesriikide asjaomaste asutustega.
- Jätkata Gruusia ametiasutuste ja ELi kriminaaltulu jälitamise talituste vahelise teabe ja parimate tavade tulemusliku vahetamise kaudu konfiskeerimise, vara tagasivõitmise ja varade valitsemise alal tehtava operatiivkoostöö tõhustamist.

3.7. Õigusalane koostöö

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkata Eurojustiga sõlmitud operatiivkoostöö kokkuleppe rakendamist.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tõhustada õigusalast koostööd tsiviil- ja kaubandusasjades, rakendades 1965. aasta konventsiooni tsiviil- ja kaubandusasjade kohtu- ja kohtuväliste dokumentide välismaal kätteandmise kohta ning 1970. aasta tsiviil- ja kaubandusasjades välisriigis tõendite kogumise konventsiooni.
- Ühineda Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi põhikonventsioonidega õigusalase koostöö ja lastekaitse valdkonnas, nagu kohtualluvuse kokkuleppeid käsitlev 2005. aasta konventsioon ning 2007. aasta laste ja teiste pereliikmete elatise rahvusvahelise sissenõudmise konventsioon ja selle ülalpidamiskohustuse suhtes kohaldatavat õigust käsitlev protokoll, ning neid rakendada.
- Parandada õigusalast koostööd kriminaalasjades, ühinedes asjaomaste konventsioonidega, eelkõige Euroopa Nõukogu konventsioonidega, ja neid konventsioone rakendades.

4. Kaubandus ja kaubandusega seotud küsimused

Lepinguosalised jätkavad integratsiooni süvendamist assotsieerimislepingu ning põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu alusel. Lepinguosalised on teadlikud, et selle lepingu täit potentsiaali ei ole veel saavutatud, ning teevad koostööd, et tagada kooskõla liidu õigustikuga, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu asjaomastes lisades, eelkõige kaubandusega seotud valdkondades, mida on nimetatud allpool. Assotsieerimislepingu ning selle osaks oleva põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu tulemuslik rakendamine, mis on seotud laiema õigusaktide ühtlustamise protsessi ja seonduvate vajalike reformidega, aitab luua tingimused tõhustatud majandus- ja kaubandussuheteks ELiga, mis toob kaasa Gruusia edasise järkjärgulise majandusintegratsiooni Euroopa Liidu siseturul, nagu see on ette nähtud assotsieerimislepingus. Lepinguosalised teevad koostööd assotsieerimislepingu / põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepingu kõigi sätete rakendamiseks. Lepinguosalised teevad korrapärast koostööd, sealhulgas ELi ja Gruusia assotsieerimislepingu alusel loodud kahepoolsete struktuuride kaudu ning mitmepoolsete raamistike raames.

Gruusia tugevdab riiklikku institutsioonilist raamistikku, et tagada igas asjaomases valdkonnas vastu võetud uute õigusaktide erapooletu rakendamine, täitmine ja järelevalve.

Gruusia teavitab ELi korrapäraselt ühtlustamise seisust spetsialiseerunud allkomiteede kaudu ja iga-aastase kaubanduskoosseisus kokku tulnud assotsiatsioonikomitee raames. Vajaduse korral ja mõlema lepinguosalise nõusolekul annab EL abi ja jagab eksperditeadmisi, et Gruusia ametiasutusi selles protsessis aidata.

4.1. Kaubavahetus

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Teha edasisi täiustusi kaubandusstatistika valdkonnas.
- Teha koostööd, et mitmekesistada Gruusia ekspordistruktuuri, sealhulgas suurendada uute toodete eksporti ELi turule.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha tihedat koostööd, et kohaldada tulemuslikult dumpinguvastastest meetmetest kõrvalehoidmise vältimise mehhanismi.
- Aidata Gruusial välja töötada ja rakendada õigusakte turulepääsu või muude seotud küsimuste kohta (st kaubanduse kaitsemeetmed).
- Tagada teabevahetus turulepääsuga seotud arengusuundade ja turulepääsu poliitika kohta.

4.2. Tehnilised normid, standardimine ja seotud taristu

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Töötada välja Gruusia tehniliste kaubandustõkete strateegias ette nähtud õigusaktid, mida Gruusia kohustus assotsieerimislepingu alusel rakendama.
- Arendada edasi standardite, tehniliste normide, metroloogia, turujärelevalve, akrediteerimise ja vastavushindamise menetluste haldamise taristut, muu hulgas ELi toetuse abil.
- Hõlbustada sidusrühmade, sealhulgas ettevõtjate ettevalmistusi ja kohandusi ühtlustatud õigusaktide rakendamiseks.
- Jätkata tööstustoodete turujärelevalve strateegia rakendamist.
- Tugevdada Gruusia asjaomaste riigiasutuste ja turujärelevalveasutuste haldussuutlikkust turujärelevalve valdkonnas.
- Korraldada täiendavaid koolitusi tehniliste normide, metroloogia ja standardimisega tegelevate valitsusasutuste ja -ametite juhtidele.
- Vahetada teavet Gruusia tehniliste kaubandustõkete ja turujärelevalve strateegia kõigi oluliste aspektide ning vajaduse korral ajakavade kohta.

4.3. Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Toetada toidu- ja söödaohutuse ning looma- ja taimetervisega seotud varajase hoiatamise süsteemi.
- Korraldada teabekampaaniaid asjaomaste asutuste, ettevõtete ja valitsusväliste organisatsioonidega ELi turule pääsemise nõuete kohta ning kodanikuühiskonnaga asjaomaste toidu- ja söödaohutusega seotud tarbijakaitse alaste aspektide kohta.
- Pakkuda Gruusiale täiendavat ELi tehnilist nõu ja tuge õigusaktide koostamisel ja rakendamisel sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonnas, sealhulgas aidata koolitada asjaomaseid töötajaid ning suurendada pädeva asutuse suutlikkust ja laboratoorset suutlikkust kooskõlas ELi nõuetega.
- Aidata Gruusial edukalt rakendada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmeid käsitlevaid ühtlustatud õigusakte.
- Suurendada Gruusia ettevõtjate suutlikkust kohaneda ühtlustatud õigusaktide rakendamisega; toetada eeskätt mikro-, väikeste ja keskmise suurusega toidukäitlejate kohanemissuutlikkuse suurendamist.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Aidata Gruusial tõhustada riskianalüüsi sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonnas; tagada veterinaar-, fütosanitaar- ja toiduohutuse kontrollide tegemine piiripunktides; hõlbustada Gruusia ettevõtjate kohanemist ühtlustatud õigusaktide rakendamisega; teha edusamme täiendavate toiduainete lubamisel ELi turule.
- Teha koostööd loomade heaolu valdkonnas ning loomakasvatuses antibiootikumide kasutamise vähendamisel, et võidelda antibiootikumiresistentsuse vastu.

4.4. Toll ja kaubanduse lihtsustamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkata koostööd, et ühtlustada Gruusia õigusaktid liidu õigustiku ja assotsieerimislepingu asjaomases lisas loetletud rahvusvaheliste standardite, näiteks uue tolliseadustikuga.
- Tagada tollikoostöö strateegilise raamistiku rakendamine, läbivaatamine ja vajaduse korral ajakohastamine.
- Toetada jätkuvalt tollis intellektuaalomandi õiguskaitse tagamist käsitlevate Gruusia õigusaktide ühtlustamist liidu õigustikuga, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingus.
- Teavitada korrapäraselt tolliseadustiku rakendamisest.
- Abistada Gruusiat ühistransiidiprotseduuri konventsiooniga ühinemisel.
- Teha koostööd nende meetmete asjus, mis on seotud Gruusiale osalemiseks avatud tolli digiteerimise algatuste ja platvormidega.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata Gruusia tolliasutuste ajakohastamist.
- Jätkata tolliprotseduuride lihtsustamist ja ajakohastamist.
- Teha koostööd riskipõhise tollikontrolli valdkonnas ning jagada asjaomast teavet, mis aitab parandada riskijuhtimist ja tarneahelate ohutust ning toetab seaduslikku kaubandust ja import-, eksport- või transiitkaupade ohutust ja turvalisust.
- Tugevdada pettusevastase võitlusega seotud dialoogi, et takistada ebaseaduslikku kaubandust, sealhulgas aktsiisikaupadega kaubitsemist, tõhustades selleks koostööd tolliküsimustes vastastikust haldusabi käsitleva protokolli raames.
- Suurendada suutlikkust, et edendada digitaalse tollikeskkonna rakendamist.
- Teha tööd assotsieerimislepingus sätestatud volitatud ettevõtjate süsteemi vastastikuse tunnustamise nimel.

4.5. Päritolureeglid

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada Euroopa – Vahemere piirkonna konventsiooni sätteid, eeskätt päritolutõendite (väljaandmine ja kontrollimine, päritolureeglite täitmine) ja tollikoostöö valdkonnas.

4.6. Ettevõtete asutamine, teenustekaubandus ja e-kaubandus

- Pakkuda koolitust ja tagada piisav haldussuutlikkus õigusaktide kavandatud ühtlustamiseks.
- Vahetada teavet ja kogemusi koostalitlusvõimeliste e-kaubanduse platvormide arendamise kohta.
- Vahetada teavet ja kogemusi sidusrühmade teadlikkuse suurendamise kohta ELi postiteenuste direktiivi põhisätetest, eelkõige universaalse postiteenuse kohustuse rakendamisest ja täitmise tagamisest, ning muust asjakohasest postisektoris rakendatavast poliitikast.

4.7. Riigihanked

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Vähendada otsehangete (avatud pakkumismenetluseta hanked) osakaalu, kasutades rangemaid teiseseid õigusakte ja kohaldades rangemalt eeskirju, eelkõige neid, mis käsitlevad otsehanke korraldamist pakilise vajaduse või piiratud ajaga sündmuste tõttu.
- Luua sõltumatu ja erapooletu riigihangete läbivaatamise organ kooskõlas läbivaadatud õigusraamistikuga.
- Anda täpset ja ajakohast teavet hankepoliitikat ja selle rakendamist mõjutava õigusloomealase tegevuse – nii riigihangete valdkonna õigusaktide ühtlustamise kui ka institutsioonide loomise kohta.

- Võtta assotsiatsiooninõukogus vastu asjakohane ühisotsus turulepääsu andmise kohta kooskõlas riigihankepeatüki tegevuskava esimese etapi lõpetamisega.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Pooled arutavad üheskoos edasi assotsieerimislepingust tulenevate kohustuste täitmist.
- Gruusia jätkab ELi toel uute riigihankealaste õigusaktide koostamist ja vastuvõtmist kooskõlas assotsieerimislepingus ette nähtud ühtlustamisprotsessi ja ajakavaga.

4.8. Intellektuaalomandi õigused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Toetada Gruusia riikliku intellektuaalomandi keskuse „Sakpatenti“ toimimist, et tagada tööstusomandi õiguste ja autoriõiguste kaitse; laiendada koostööd kolmandate riikide asutuste ja tööstusliitudega.
- Suurendada asjaomaste valitsusasutuste ja täitevasutuste täitesuutlikkust ning tagada kohtusüsteemi nõuetekohane toimimine, et kindlustada õiguste omajatele juurdepääs õigusemõistmisele ja ühtlasi sanktsioonide rakendamine.
- Võtta tulemuslikke meetmeid võltsimise ja piraatluse tõkestamiseks ning koostada sellise tegevuse kohta statistikat, mida jagatakse lepinguosaliste vahel.
- Teha koostööd seoses intellektuaalomandi õiguste ammendumise korra kohaldamisega.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tagada mõlema lepinguosalise õiguste omajatele kõrgetasemeline intellektuaalomandi õiguste kaitse ja jõustamine.
- Võtta meetmeid, et suurendada üldsuse teadlikkust intellektuaal- ja tööstusomandi kaitsest ja kasutamisest, ning tagada tulemuslik dialoog õiguste omajatega.

4.9. Konkurents

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha assotsieerimislepingu konkurentsipeatüki ja seonduvate reformide rakendamisel koostööd, mille raames tegeletakse institutsioonilise raamistiku ja Gruusia konkurentsiameti asjaomase haldussuutlikkusega, et tagada asjaomaste konkurentsialaste õigusaktide tulemuslik rakendamine.
- Pidada koostöö raames tõhustatud dialoogi konkurentsi ja toetuste valdkondades toimuva jõustamistegevuse teemal.

4.10. Läbipaistvus

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tugevdada veelgi kaubandusalase poliitika kujundamise läbipaistvusega seotud kohustuste täitmist.
- Arutada läbipaistva poliitikakujundamisega seotud parimaid tavasid ja kogemusi, vahetada teavet ja pakkuda asjakohast koolitust, sealhulgas teabevahetusmehhanismide ja sidusrühmadega konsulteerimise kohta, ning korraldada laiemale üldsusele seminare ja muid üritusi, et selgitada assotsieerimislepingu rakendamist ja ühtlustamisprotsessi.

4.11. Kaubandus ja kestlik areng

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Luua kooskõlas rahvusvaheliste ja ELi põhimõtete ja tavadega asjakohane jõustamis- ja järelevalvesüsteem kõigi tööstandardite ja töötajate õiguste jaoks, eelkõige lapstööjõu kasutamise kaotamiseks.
- Teha koostööd ajakohastatud riiklikult kindlaksmääratud panuse rakendamisel ja vähese heitega arengu pikaajalise strateegia koostamisel kooskõlas Pariisi kokkuleppega.
- Veelgi tõhustada ohustatud looduslike looma- ja taimeliikidega rahvusvahelise kauplemise konventsiooni (CITES) süsteemi rakendamist, eelkõige selliste liikide puhul, millega kaubeldakse ELiga suurtes kogustes, nagu *Galanthus* spp.
- Jätkata sidusrühmade kaasamist ja kodanikuühiskonna dialoogi käsitleva peatüki alusel parimate tavade täiustamist ja vahetamist.
- Jätkata dialoogi kaubanduse ja kestliku arenguga seotud kohustuste täitmise teemal.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata teabe vahetamist tööstandardite tulemusliku rakendamise ja töötajate kaitse, sealhulgas tõhusa järelevalve ja täitmise tagamise kohta.
- Arutada selliste mitmepoolsete keskkonnalepingute rakendamist, milles osaleb ükskõik kumb lepinguosalistest.
- Teha koostööd ambitsioonika üleilmse elurikkuse raamistiku rakendamisel bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni alusel.

5. Majanduskoostöö ja valdkondlik koostöö

Lepinguosalised teevad koostööd, et hoogustada majandusarengut ja -integratsiooni, sealhulgas süvendades valdkondlikku koostööd, toetades VKEde arengut ning keskendudes kestliku, keskkonnasäästliku, kaasava ja digitaalse majanduskasvu saavutamisele. Lepinguosalised teevad koostööd, et tegeleda COVID-19 pandeemia sotsiaal-majanduslike tagajärgedega, suurendades samal ajal lühi- ja pikaajalist vastupanuvõimet. Lepinguosalised teevad koostööd, et tagada kõigile inimväärne töö ja õiglased töötingimused, suurendada võrdseid võimalusi ja juurdepääsu tööturule ning võidelda vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu. Gruusia tõhustab oma õigusnormide lähendamist liidu õigustikule kooskõlas assotsieerimislepingus võetud kohustustega. Gruusia tugevdab ka riiklikku institutsioonilist

raamistikku, et tagada igas asjaomases valdkonnas vastu võetud uute õigusaktide sõltumatu rakendamine, täitmine ja järelevalve. Gruusia teavitab ELi korrapäraselt õigusaktide ühtlustamise seisust spetsialiseerunud allkomiteede kaudu ning vajaduse korral ja mõlema lepinguosalise nõusolekul annab EL abi ja eksperditeadmisi, et aidata Gruusia ametiasutusi selles protsessis.

5.1. Majandusareng ja turuvõimalused

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha koostööd, et toetada Gruusiat täielikult toimiva turumajanduse rajamisel, keskendudes kestliku, keskkonnasäästliku ja kaasava majanduskasvu saavutamisele, ja oma poliitika järkjärgulisel ühtlustamisel ELi poliitikaga, lähtudes makromajandusliku stabiilsuse, riigi rahanduse usaldusväärsuse, vastupidava finantssüsteemi ja tasakaalustatud maksebilansi põhimõtetest.
- Jälgida makromajanduslikku arengut, arutada peamisi poliitilisi probleeme ja vahetada teavet parimate tavade kohta, tugevdades korrapärast makromajanduslikku dialoogi, et parandada majanduspoliitika kujundamise kvaliteeti.
- Suurendada Gruusia keskpanga sõltumatust ja regulatiivset suutlikkust ning jagada ELi kogemusi raha- ja vahetuskursipoliitika, sealhulgas euro rahvusvahelise rolli alal, et veelgi arendada Gruusia suutlikkust neis valdkondades.
- Parandada veelgi riigi rahanduse kestlikkust ja juhtimist, jätkates maksureformide täiustamist.
- Suurendada riigi omandis olevate ettevõtete tõhusust ja veelgi vähendada seotud eelarveriske, võttes vastu äriühingu üldjuhtimise standardid.
- Arendada välja kestlik, ulatuslik ja hästi suunatud sotsiaalne turvavõrk.
- Edendada naiste suuremat kaasamist tööturul ja ettevõtluses, et aidata kaasa majanduskasvule.

5.2. Põllumajandus ja maaelu areng

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada 2021–2027. aasta põllumajanduse ja maaelu arengu strateegia ja asjaomaste tegevuskavade rakendamine.
- Võtta 2021. aastaks vastu strateegiline dokument 2021–2027. aasta põllumajanduse ja maaelu arengu strateegia toiduohutust käsitleva osa jaoks ja seda rakendada.
- Rakendada maaelu arengu institutsioonilist reformi.
- Toetada tõhusate väärtusahelate arendamist ja VKEsid, et suurendada nende konkurentsivõimet valitud sektorites, millel on suur ekspordiväärtus; suurendada esmatähtsate väärtusahelate ja kaubandusprioriteetide vahelist sidusust.
- Tagada naistele võimalused maapiirkondade mitmekesistatud majanduses.

- Tagada kõigi avalike teenuste osutamine maapiirkondades, pöörates eriti suurt tähelepanu kõige äärepoolsematele maapiirkondadele ja jätmata kedagi kõrvale.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Ajakohastada põllumajanduse ja maaelu arengu eest vastutavaid institutsioone ja suurendada nende tõhusust, kaasates muu hulgas sellesse protsessi kõik asjaomase sektori sidusrühmad; tugevdada veelgi valitsuse ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vahelist koordineerimismehhanismi.
- Edendada ja hõlbustada kliimaga arvestavat põllumajandust, energiatõhusa tehnoloogia kasutamist ja muude heade põllumajandustavade rakendamist; ajakohastada ja parandada põllumajandustoodete tootmist, töötlemist ja ladustamist, et suurendada tootlikkust, lisaväärtust ja Gruusia põllumajanduse konkurentsivõimet.
- Hõlbustada põllumajandustoodete turustamisstandardite järkjärgulist vastuvõtmist, et toetada suuremat toiduohutust, ning jätkata kvaliteedikavade rakendamist, sealhulgas mahepõllumajanduse ja geograafilise tähisega toodete puhul.
- Parandada põllumajandusliku tootmise konkurentsivõimet ja jätkusuutlikkust, edendades muu hulgas mastaabisäästu turumajanduslike põllumajandusühistute ja tootjaorganisatsioonide kaudu, arendades tootmise ja ekspordi suurendamiseks nõustamis- ja teabe levitamise süsteeme, edendades mahetootmist ning lihtsustades juurdepääsu põllumajanduse jaoks mõeldud elujõulistele laenu- ja finantsvahenditele.
- Liikuda tulemusliku põllumajandus- ja maaelu arengu poliitika järkjärgulise lähendamise ja rakendamise suunas, kasutades järeleproovitud ELi mudeleid.
- Parandada maapiirkondades tööhõivet ja elamistingimusi loodusvarade parema majandamise, paremate teenuste ja taristu ning maamajanduse mitmekesistamise kaudu.

5.3. Avaliku sektori sisefinantskontroll ja välisaudit

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Arendada edasi sisekontrolli süsteemi detsentraliseeritud juhtimisvastutuse raames, sealhulgas sõltumatu siseauditi tegemist riigiasutustes, tagades ühtlustamise üldtunnustatud rahvusvaheliste standardite, raamistike ja ELi heade tavadega.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata avaliku sektori sisekontrolli- ja siseauditisüsteemi parandamist, hinnates selleks lahknevusi praeguse olukorra ning üldtunnustatud rahvusvaheliste standardite, raamistike ja ELi heade tavade vahel.
- Tagada kontrollikoja välisauditi funktsiooni (Gruusia riigikontroll) edasiarendamine kooskõlas üldtunnustatud rahvusvaheliste standarditega (INTOSAI).

5.4. Rahvatervis

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada edasi liidu tervishoiualast õigustikku, nagu on ette nähtud assotsieerimislepingu asjaomastes lisades, eelkõige vereohutuse, tubaka tarbimise leviku vähendamise, inimpäritoluga ainete (veri, koed, organid ja rakud) kvaliteedi ja ohutuse, nakkushaiguste ja pandeemiaks valmisoleku valdkonnas, arvestades muu hulgas Gruusia rahvusvahelisi kohustusi, mis tulenevad tubaka tarbimise leviku vähendamise raamkonventsioonist ja rahvusvahelistest tervise-eeskirjadest.
- Suurendada üldise tervishoiu programmi ulatust ja vähendada tasusid, mida patsiendid ise maksma peavad; edendada digiteerimist (e-tervis).
- Parandada esmatasandi tervishoiu kvaliteeti ja kättesaadavust, et ennetada haigusi ja edendada elukvaliteeti.
- Töötada lõplikult välja ja võtta vastu riiklik tervishoiustrateegia ja selle tegevuskavad ning hakata neid rakendama.
- Tugevdada mitut valdkonda hõlmavaid riiklikke meetmeid, et võidelda antimikroobikumiresistentsuse vastu, sealhulgas tugevdades järelevalvet, antimikroobikumide arukat kasutamist ja infektsioonitõrjet tervishoiuasutustes.
- Teha liidu ravimialase õigustikuga ühtlustamise raames ettevalmistusi selleks, et rakendada inimravimite tehniliste nõuete rahvusvahelise ühtlustamisnõukogu (ICH) suuniseid. See annaks Gruusiale hea aluse ravimite kvaliteedi, ohutuse ja tõhususe tagamiseks (enamasti importimisel, ent ka kohapeal tootmisel/tarbimisel).

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Suurendada tervishoiu- ja ennetusteenuste kaasavust, näiteks propageerides tervislikke eluviise, kaasates selleks kodanikuühiskonna organisatsioone ja kohalikke omavalitsusi.
- Tõhustada poliitikakujundamist ja kontrollida tervishoiuasutusi, samuti patsiendiõigusi ja nende jõustatavust.
- Tugevdada tervishoiuasutusi, millest enamik on erakätes, ja suurendada nende vastutust, kehtestades kvaliteedinäitajad, väärtusel põhineva ostuprotsessi ning muud kvaliteedijuhtimisprotsessid, sealhulgas tunnustades akrediteeringuid, mille on tervishoiuasutustele andnud rahvusvahelised akrediteerimisasutused.

5.5. Maksustamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Täiustada ja lihtsustada maksustamisalaseid õigusakte.
- Edendada head maksuhaldustava, parandada rahvusvahelist koostööd ja ning rakendada hea maksuhaldustava põhimõtteid, sealhulgas ülemaailmseid maksualase läbipaistvuse ja teabevahetuse standardeid, õiglast maksustamist, ning maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastu võitlemise miinimumstandardeid.
- Suurendada maksuameti suutlikkust, liikudes eelkõige sihipärasema riskipõhise maksukontrolli ja käibemaksu tagastamise süsteemi suunas.
- Tugevdada koostööd OLAFiga pettuste ja aktsiisikaupadega smugeldamise tõkestamisel ja nende vastu võitlemisel.

- Võtta meetmeid, et ühtlustada pettuste ja aktsiisikaupadega smugeldamise tõkestamise ning nende vastu võitlemise põhimõtteid, sealhulgas peamisi poliitikavaldkondi.
- Teha Gruusiaga koostööd viimase ühinemiseks Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) tubakatoodetega ebaseadusliku kauplemise tõkestamise protokolliga ja selle protokolli edukaks rakendamiseks Gruusias.
- Arendada koostööd ELi liikmesriikide maksuhalduritega, vahetades uusi kogemusi ja teavet suundumuste kohta maksustamisvaldkonnas, ning uurida võimalusi kaasata Gruusia maksuamet ELi Fiscalise programmi.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Viia tubakatoodete riiklikud aktsiisimäärad järk-järgult (2026. aastaks) vastavusse ELi maksumääradega.
- Viia Gruusia õigusaktid järk-järgult vastavusse nõukogu 27. oktoobri 2003. aasta direktiiviga 2003/96/EÜ, millega korraldatakse ümber energiatoodete ja elektrienergia maksustamise ühenduse raamistik.

5.6. Statistika

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Käsitleda statistilisi lahknevusi kahepoolsete ELi ja Gruusia kaubandusandmete mõõtmisel.
- Edendada soo alusel eristatud andmete kogumist ning nende andmete kasutamist analüüsi ja aruandluse otstarbel.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tagada ühtlustamine asjaomase liidu õigustikuga.
- Luua Gruusias rahvastikuregister.
- Teha piirkondlikku statistikat kooskõlas NUTS liigitusega.
- Parandada juurdepääsu haldusandmetele statistilistel eesmärkidel ja parandada nende andmete kasutamist.
- Tagada jätkuvalt statistika ja andmete kättesaadavus teadlastele, ajakirjanikele ja laiemale üldsusele.
- Ühtlustada ettevõtlusstatistika metoodika ELi standarditega ja tulevastele andmenõuetele orienteeritud ettevõtlusstatistikaga, nagu on ette nähtud ettevõtlusstatistika integreerimist käsitlevas raammääruses (FRIBS); innustada ELi riike jagama raammääruse rakendamisel saadud kogemusi, et tõhustada vastavusse viimise protsessi.

5.7. Tarbijakaitsepoliitika

- Jätkata Gruusia õigusaktide järkjärgulist ühtlustamist asjaomaste ELi õigusaktide ja rahvusvaheliste lepingutega.
- Tugevdada Gruusias tarbijakaitset, eelkõige koolitades valitsusametnikke ja teisi tarbijate huvide esindajaid Gruusia õigusaktide ELi õigusaktidega ühtlustamise ja rakendamise alal.

5.8. Äriühinguõigus, raamatupidamine ja auditeerimine ning äriühingu üldjuhtimine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada ettevõtjaid käsitlevaid Gruusia õigusakte kooskõlas assotsieerimislepingu lisas sätestatud nõuetega.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Arendada asjaomaste riigiasutuste haldussuutlikkust.
- Jätkata rahvusvaheliste auditeerimisstandardite rakendamist riigi tasandil ja edendada nende kohaldamist kõigi vannutatud audiitorite seas.
- Vahetada lepinguosaliste vahel kokku lepitud vormis ajakohast, asjakohast ja täpset teavet kehtivate õigusaktidega seotud olukorra ja nende õigusaktide liidu õigusele vastavuse kohta, et rakendada liidu õigust vastavalt kokku lepitud ajakavale.

5.9. Finantsteenused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Võtta vastu seadus, millega nähakse ette kohustuslik mootorsõidukikindlustus.
- Selgitada välja valdkonnad, kus tuleks pakkuda koolitust ja suurendada suutlikkust.
- Anda ajakohast, asjakohast ja täpset teavet Gruusias kehtivate õigusaktidega seotud olukorra ja nende õigusaktide arengu kohta.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Arendada edasi regulatiiv- ja järelevalveraamistikku kooskõlas rahvusvaheliselt kokku lepitud regulatiivsete standarditega, sealhulgas töötada välja uus järelevalvemeetod ning uued tööriistad ja vahendid.
- Suurendada järelevalveasutuste haldussuutlikkust.
- Edendada finantsturgude mitmekesistamist, arendades kindlustus-, kapitali-, pensioni- ja pangandussektoriväliste finantsteenuste turgu; edendada finantstaristut ning suurendada finantsstabiilsust ja kaasavust.
- Toetada Gruusia jõupingutusi ühtse euromaksete piirkonnaga (SEPA) ühinemise kriteeriumide täitmisel.

5.10. Tööstus- ja ettevõtluspoliitika ning maavarade kaevandamine

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada Gruusia VKEde strateegiat ja vastavaid tegevuskavasid.
- Koostada järgmine eelarvestatud VKEde strateegia, mis hõlmab tulemuslikkuse mõõtmise raamistikku; tagada konsulteerimine erasektoriga; anda VKEde ametitele selged eesmärgid (sh peamised tulemusnäitajad), tagades samal ajal tegevuse sõltumatuse ja järjepidevuse.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Rakendada võimalikult suures ulatuses riigipõhist tegevuskava ja Euroopa väikeettevõtlusalgatuse „Small Business Act“ hindamisel esitatud soovitusi.
- Siduda VKEde areng põhjaliku ja laiaulatusliku vabakaubanduslepinguga loodud võimalustega, sealhulgas ettevõtluse (tugi)võrgustike (nagu Euroopa ettevõtlusvõrgustik) ja klastrite kaudu.
- Tugevdada avaliku ja erasektori dialoogi, et parandada igas suuruses ettevõtjate ja nende ühenduste kaasamist regulatiivsete meetmete väljatöötamisse ning teavitada neid aegsasti rakendamismeetmetest, et ettevõtjatel, eelkõige VKEdel, oleks aega kohaneda uute meetmetega.
- Luua Gruusia idufirmadele võimalused siseneda ELi ja Gruusia turgudele.
- Parandada VKEdega kontakti loomist ja nende juurdepääsu rahastamisele; arendada äritegevuse pangandussektorivälist rahastamist (nt riskikapital, ühisrahastus, sotsiaalsed ettevõtted).
- Edendada soolist võrdõiguslikkust ja soolõimet VKEde arendamisel Gruusias, toetades naisettevõtjate osakaalu suurenemist, eelkõige VKEde seas, nende juurdepääsu rahastamisele jms.
- Edendada ettevõtlust noorte seas ning lõimida noored ettevõtluse ja idufirmade ökosüsteemi.
- Hõlbustada ettevõtjate vahelist tõhustatud koostööd, arendades ja tugevdades ettevõtlusklastreid, mis keskenduvad kestlikule, keskkonnasäästlikule ja kaasavale majanduskasvule, ning võttes arvesse võimalusi, mis kaasnevad üleminekuga ringluspõhisemale majandusele.
- Suurendada tootlikkust, näiteks jätkates majanduse digiteerimist ning rakendades avalikus ja erasektoris uuenduslikke tavasid, seades esikohale strateegilise tähtsusega väärtusahelate digiteerimise.
- Vahetada vastava allkomitee kaudu teavet kaevandamise ja metallide kohta, et saavutada parem arusaam Gruusia ja ELi poliitikast, sealhulgas ELi tooraineid käsitleva algatuse, kriitiliste tähtsusega tooraineid käsitleva tegevuskava, teadusuuringute programmi „Horisont 2020“ ja selle jätkuprogrammi ning tooraineid käsitleva Euroopa innovatsioonipartnerluse rakendamisest.

5.11. Turism

- Vahetada – muu hulgas vastava allkomitee kaudu – teavet turismi arendamise kohta Gruusias ja ELis, sealhulgas asjaomaste ürituste ning parimate tavade kohta, ning toetada Gruusiat tema turismistrateegia rakendamisel.

5.12. Tööhõive, sotsiaalpoliitika ja võrdsed võimalused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Jätkata Gruusia õigusaktide ühtlustamist liidu õigustikuga töötervise ja tööohutuse, tööõiguse, soolise võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimisvastase võitluse valdkonnas kooskõlas assotsieerimislepingu asjaomases lisas esitatud ajakavaga.
- Kehtestada ja võtta kasutusele õigusraamistik, millega tagatakse tulemuslik jõustamis- ja järelevalvesüsteem kõigi tööalaste õigusaktide ja töötingimuste jaoks kooskõlas rahvusvaheliste ja ELi põhimõtetega, ning suurendada sotsiaalpartnerite, kohtunike ja muude asjaomaste sidusrühmade ühtlustatud õigusaktide alast suutlikkust.
- Rakendada tööhõive edendamise seadust ja tagada uue riikliku tööhõive toetamise ameti tulemuslik toimimine, eelkõige tagada selleks ressursid (eelarvevahendid, töötajad).
- Rakendada tööturustrateegiat aastateks 2020–2023 ja vastavaid tegevuskavasid.
- Suurendada veelgi okupeeritud aladelt saabunud riigisiseste põgenike, töö, tervishoiu, sotsiaalküsimuste ja sotsiaalteenuste eest vastutava ministeeriumi suutlikkust.
- Edendada noorte tööellu astumise aktiivset toetamist, tagades kõigile noortele võrdsed võimalused arendada kõiki vajalikke oskusi ja saada praktilisi kogemusi, et üleminek koolist tööturule oleks sujuvam.
- Muuta sotsiaalkaitsesüsteem aktiveerimist (tööturul osalemist) toetavaks ning tagada sotsiaalabi- ja pensioniskeemide piisavus ja jätkusuutlikkus.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkuvalt tagada tulemuslik tööinspektsioonisüsteem kooskõlas rahvusvaheliste ja ELi tavadega, et kindlustada haldus- ja täitesuutlikkus töötervishoiu ja tööohutuse ning tööõiguse valdkonnas, ning suurendada asjaomaste kohtuorganite ja sidusrühmade suutlikkust.
- Jätkata uue riikliku tööhõive toetamise ameti suutlikkuse suurendamist kooskõlas Euroopa avalike tööturuasutuste tavadega ning tagada ligipääsetavad ja tõhusad tööhõiveteenused.
- Katsetada käsitusi, millega toetatakse noorte astumist tööellu.
- Jälgida, kuidas rakendatakse tööturustrateegiat aastateks 2020–2023, ja selle tulemusi.

- Jätkata hästi toimivat sotsiaaldialoogi kolmepoolse sotsiaalpartnerluse komisjoni ja selle piirkondliku osakonna tulemusliku toimimise ning sotsiaalpartnerite suutlikkuse suurendamise kaudu.
- Toetada valdkonnaüleseid meetmeid, et parandada haavatavas olukorras olevate isikute juurdepääsu töökohtadele.
- Arendada sotsiaalseadustikku, et parandada tööhõivesüsteemi, sotsiaalhüvitiste süsteemi ja tervishoiusüsteemi laiemast sotsiaalhoolekande vaatenurgast (tööhõive, sotsiaalne liikuvus, tervishoid, sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi).
- Võtta koostöös sotsiaalpartnerite ja rahvusvaheliste organisatsioonidega meetmeid, et võidelda mitteametliku/deklareerimata tööga.

5.13. Digimajandus ja -ühiskond

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha koostööd, et veelgi ühtlustada Gruusia õigusakte võrgu- ja infosüsteemide turvalisust käsitleva ELi direktiiviga ning suurendada elutähtsa taristu ja avaliku sektori organisatsioonide kübervastupidavusvõimet, tuginedes ELi asjaomastele kogemustele, tavadele ja normidele.
- Ühtlustada õigusakte liidu elektroonilise side alase õigustikuga; suurendada veelgi elektroonilise side valdkonna riikliku reguleeriva asutuse sõltumatust ja haldussuutlikkust.
- Rakendada piirkondlikku rändluskokkulepet (mis allkirjastatakse eeldatavasti 2022. aasta alguses).
- Rakendada piirkondlikku spektri koordineerimise kokkulepet (mis allkirjastatakse eeldatavasti 2022. aasta alguses).
- Rakendada Gruusia riiklikku lairibaühenduse arendamise strateegiat ja seonduvat tegevuskava, võttes arvesse ELi õigusakte ja parimaid tavasid.
- Toetada Gruusiat Musta mere kaudu digiühenduste loomisel.
- Teha koostööd selle nimel, et Gruusia võtaks vastu õigusraamistiku e-identimissüsteemide ja elektrooniliste usaldusteenuste jaoks kooskõlas ELi õigusaktide ja parimate tavadega, pidades silmas võimalikku usaldusteenuste vastastikuse tunnustamise lepingut.
- Edendada Gruusia digimajandust, eelkõige digioskusi, digitaalseid innovatsiooni- ja idufirmade ökosüsteeme, küberturvalisust, e-teenuseid kodanikele ja ettevõtjatele ning kosmosepõhiste andmete ja teenuste kasutuselevõttu.

5.14. Kalandus- ja merenduspoliitika

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Edendada tervikliku käsituse rakendamist merendusküsimustega tegelemisel, eelkõige aidates kaasa valdkonnaüleste ja piirkondlike algatuste arendamisele merendusvaldkonnas, luues koordineerimismehhanismi, tehes kindlaks ühist huvi

pakkuvad valdkonnad ning tehes aktiivselt koostööd rannikuriikide ja merendusvaldkonna sidusrühmadega Musta mere piirkonnas Musta mere ühise merenduskava raames.

- Parandada ja täiustada püügitegevuse ja kaubanduse järelevalvet ja kontrolli seoses kalandustoodete ja nende jälgitavusega, samuti pädevate asutuste suutlikkust, et tulemuslikult võidelda ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu.
- Jälgida Vahemere üldises kalanduskomisjonis toimuvat arengut ja võetavaid meetmeid ning viia lõpule selle komisjoni täisliikmeks saamise protsess.
- Jätkata kalanduse ja vesiviljeluse juhtimist kooskõlas Vahemere üldise kalanduskomisjoni strateegiaga aastani 2030, et saavutada kestlik kalapüük Mustas meres ja vesiviljeluse kestlik areng.
- Jätkata käimasolevat protsessi, mille eesmärk on võtta vastu õigusraamistik, mis hõlmab Gruusia kaugpüügilaevastiku kalapüüki ja seonduvat tegevust, ning vahendid selle õigusraamistiku rakendamiseks, et võidelda tulemuslikult ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Võtta vajalikke meetmeid Musta mere kalanduse jätkusuutlikkuse nimel nii kahe- kui ka mitmepoolsetes raamistikes, võttes aluseks kalapüügi majandamise ökosüsteemipõhise käsituse.
- Suurendada teadus- ja tehnilist koostööd piirkondlikul ja kahepoolsel tasandil, et tagada suutlikkus jälgida püügitegvust, koguda andmeid ja teha merel uuringuid eesmärgiga parandada kalavarude seisu ja kalapüügiga merekeskkonnale avaldatava mõju hindamist.
- Kasutada tehnilise abi võimalusi kalapüügi seire valdkonnas, et arendada edasi kontrolli ja järelevalvet, millega toetatakse kalapüügi seirekeskuse ja kalalaevade elektroonilise seiresüsteemi tööd.
- Võtta vajalikud meetmed, kandmaks hoolt selle eest, et õigusraamistikku, mis hõlmab Gruusia kaugpüügilaevastiku kalapüüki ja seonduvat tegevust, sealhulgas selle tegevuse järelevalve-, kontrolli- ja seirevahendeid, mille eesmärk on võidelda tulemuslikult ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu, rakendatakse nõuetekohaselt.
- Toetada aktiivselt Musta mere ühise merenduskava rakendamist ja pangalaenukõlblike projektide väljaselgitamist.
- Parandada väikesemahulise kalapüügi ja vesiviljeluse arendamise tingimusi, edendada andmete kogumist, parandada juurdepääsu kohalikele turgudele ja tarneahelale, tõsta väikesemahulise kalapüügi ja vesiviljeluse toodete ohutusstandardeid ning soodustada tootjaorganisatsioonide loomist.

6. Ühendatus, energeetika, keskkond, kliimameetmed ja kodanikukaitse

Lepinguosalised teevad koostööd, et edendada liidu õigustiku rakendamist kõigi transpordiliikide suhtes eesmärgiga parandada füüsilisi ühendusi, ent ka seonduvaid standardeid ning reguleerimise ja ohutusega seotud aspekte. Lepinguosalised teevad koostööd, et saavutada keskkonnaalane ja kliimamuutustele vastupanu võime, edendades – ka COVID-

19 järgsete taastamispüüdluste raames – tänapäevast, ressursitõhusat ja rohelist ringmajandust, mis toob kaasa majanduse keskkonnasäästlikumaks muutumise ja loodusvarade kestlikuma kasutamise. Taastuvenergia kasutamise ja energiatõhususe edendamine ja toetamine aitab heidet veelgi vähendada. Tugevdatakse koostööd katastroofide ennetamise, nendeks valmisoleku ja nendele reageerimise valdkonnas.

6.1. Transport

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata liidu lennundusvaldkonna õigustiku rakendamist, et saada täit kasu ELi ja Gruusia vahelisest ühise lennunduspiirkonna lepingust.
- Parandada eri transpordiliikide (lennu-, maantee-, mere- ja raudteetransport) ohutust.
- Aidata Gruusial luua ulatuslik liiklusohutuse andmebaas, kust saab vajalikku teavet liiklusohutuse hetkeolukorra kohta (õnnetused, rasked vigastused). See võimaldab võtta tõhusamaid poliitikameetmeid.
- Võttes arvesse liiklusohutuse tähtsust, pakkuda Gruusiale edasist tuge liiklusohutuse valdkonna õigusaktide ühtlustamisel liidu õigustikuga, sealhulgas liiklusohutuse juhtimise ja suutlikkuse suurendamise valdkonnas.
- Toetada Gruusia raudteesektori reformi, mis võib eeskätt aidata muuta transpordi keskkonnasäästlikumaks, suunates kaubaveo maanteedelt raudteele.
- Arendada edasi taristut, eelkõige rakendades esialgse TEN-T investeerimiskava projekte, et toetada TEN-T põhivõrgu laiendamise lõpuleviimist Gruusias 2030. aastaks; kaaluda Musta mere vesikonna rolli edasiarendamist transpordiühenduste valdkonnas.
- Aidata Gruusial välja töötada kestlikud linnalise liikuvuse kavad ja meetmed, mille eesmärk on suurendada üldsuse teadlikkust alternatiivsetest linnalise liikuvuse võimalustest (lisaks auto kasutamisele), et suurendada ühiskondliku linnatranspordi kättesaadavust, ohutust, tõhusust ja kestlikkust.

6.2. Energiakoostöö

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tagada, et Gruusia täidab energiaühenduse lepinguosalisena oma kohustusi.
- Rakendada asjaomaseid õigusakte elektri, taastuvenergia, energiatõhususe, nafta, gaasi, energiastatistika ja süsivesinike geoloogilise luure valdkonnas ning energiaga seotud keskkonnasätteid kooskõlas energiaühenduse lepingu ühinemisprotokollis ja assotsieerimislepingus sätestatud tingimustega.
- Viia lõpule energiatõhususe poliitika institutsioonilise raamistiku väljatöötamine ja seda raamistikku rakendada.
- Koostada riiklik energia- ja kliimakava ning hakata seda rakendama.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Võtta meetmeid Gruusia energiaturu integreerimiseks ELi energiaturuga ning Gruusia energiajulgeoleku ja õigusnormide lähendamise tugevdamiseks, rakendades kooskõlas energiaühendusega seotud kohustustega asjaomaseid ELi õigusakte, sealhulgas seonduvaid teiseseid õigusakte.
- Teha koostööd, et saada säästva energia arendamiseks rahvusvahelist toetust, sealhulgas rahvusvahelistest kliimafondidest ja muudest rahastamisvahenditest.
- Tugevdada Gruusia energiataristuvõrke ja energiaühendusi eelkõige järgmisel moel:
  – edendada elektrisektoris piiriülest kauplemist ja ühendusi naaberriikidega ning tugevdada Gruusia ülekandevõrku; hinnata täiendavalt Musta mere ülekandeliini projekti ja muude selliste projektide teostatavust, mis tagavad piirkonnas varustuskindluse ja üldise energiajulgeoleku;
  – toetada maagaasi sektoris peamiste gaasijuhtmete, sealhulgas lõunapoolse gaasikoridori Gruusia territooriumil asuva osa jätkuvat nõuetekohast toimimist, toetada/edendada muid piirkondliku tähtsusega gaasi- ja naftatransiidi projekte, et tagada Kaspia mere äärsete energiavarude transport Lääne turgudele, ning hõlbustada maa-aluste gaasihoidlate arendamist Gruusia energiajulgeoleku suurendamiseks, tunnistades ELi eesmärki saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus.

6.3. Keskkond

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Tõhustada keskkonnajuhtimist, rakendades Gruusias õigusakte keskkonnamõju hindamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise kohta, võttes vastu ja rakendades õigusakte keskkonnavastutuse kohta, tagades üldsuse juurdepääsu keskkonnateabele ja osalemise otsustusprotsessis, kaasates kõik huvitatud sidusrühmad, lõimides keskkonnaküsimused muudesse poliitikavaldkondadesse ja parandades keskkonnateabe jagamist kooskõlas ühise keskkonnateabesüsteemi põhimõtetega.
- Jätkata riikliku radioaktiivsete jäätmete käitlemise strateegia rakendamist.
- Tagada veevarude kestlik kasutamine, võttes vastu veevarude majandamise seaduse ja hakates seda rakendama.
- Rakendada uut metsaseadustikku ja võtta vastu täiendavad õigusaktid; luua majanduslikult elujõuline riiklik metsamajandusasutus; viia lõpule riiklik metsainventuur ja hallata andmebaasi.
- Viia ellu Gruusia kolmas riiklik keskkonnalane tegevusprogramm aastateks 2017–2021 vastavalt selle programmi ajakavale.
- Koostada Gruusia neljas riiklik keskkonnalane tegevusprogramm, sealhulgas viieaastane programm veevarude jaoks, mis sisaldab nii strateegilisi käsitusi kui ka tegevuskava.
- Rakendada riiklikku jäätmekäitlusstrateegiat ning 2016.–2020. aasta tegevuskavas ja järgnevates kavades ette nähtud meetmeid.

- Tagada jäätmekäitlusrajatiste tegevuskulude nõuetekohane hindamine ja luua nõuetekohane tariifide süsteem jäätmete taaskasutusse võtmiseks.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Kasutada ära rohelise ringmajanduse majanduslik potentsiaal ning töötada välja terviklik keskkonnasäästliku majanduskasvu poliitika kõigis asjaomastes sektorites, näiteks lugedes Gruusia rohelist mainet konkurentsieeliseks, lõimides ringmajanduse põhimõtted riiklikkusse jäätmekäitlussüsteemi jne.
- Jätkata Gruusia õigusaktide ühtlustamist liidu õigustikuga ning rakendada ELi direktiivide ja määruste sätteid, nagu see on ette nähtud assotsieerimislepingu asjaomastes lisades.
- Võtta vastu ja kasutusele meetmed veereostuse ja õhusaaste vähendamiseks ning elurikkuse, sealhulgas Mustas mere elurikkuse kaitsmiseks.
- Võtta vastu Gruusia elurikkuse seadus ja töötada välja täiendavad õigusaktid, muu hulgas selleks, et luua kindel õiguslik alus Emeraldi võrgustiku alade ja biosfäärikaitsealade loomiseks ja majandamiseks ning riikliku ohustatud liikide punase raamatu jaoks; tugevdada veelgi kaitsealade majandamist ja rahastada seda piisavalt riigi eelarvest.
- Jätkata õhukvaliteedi seire võrgu arendamist suuremates omavalitsustes ja kõige enam saastatud aladel; võtta meetmeid saaste vältimiseks ja kontrollimiseks kõige enam saastatud aladel (õhukvaliteedi kavad); võtta vastu tööstusheiteid käsitlev seadus ja seda rakendada.
- Tagada veekäitlusrajatiste tegevuskulude nõuetekohane hindamine ja töötada välja nõuetekohased majandusvahendid vee taaskasutusse võtmiseks.
- Koostada mitmepoolsete keskkonnalepingute ratifitseerimise ja rakendamise tegevuskava, mis hõlmab muu hulgas ÜRO Euroopa Majanduskomisjoni (UNECE) piiriveekogude ja rahvusvaheliste järvede kaitse ja kasutamise konventsiooni, piiriülese õhusaaste kauglevi konventsiooni protokolle (protokoll hapestumise, eutrofeerumise ja troposfääriosooni vähendamise kohta, protokoll püsivate orgaaniliste saasteainete kohta ning raskmetallide protokoll) ning UNECE piiriülese toimega tööstusõnnetuste konventsiooni. Jätkata ettevalmistusi, et saada Espoo konventsiooni ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise protokolli osalisriigiks.

6.4. Kliimamuutused

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Rakendada tööle kliimamuutuste nõukogu, et koordineerida Gruusias kliimamuutuste poliitikat.
- Viia lõpule sajandi keskpaigas rakendatava Gruusia vähese kasvuhoonegaaside heitega arengu pikaajalise strateegia väljatöötamine ja võtta see strateegia vastu.
- Koostada ja võtta vastu riiklik kohanemiskava.
- Hakata rakendama riiklikult kindlaksmääratud panust kooskõlas kliimamuutusi käsitleva Pariisi kokkuleppega.

- Tagada, et COVID-19 kriisist taastumise meetmed hõlmavad püüdlusi muuta majandus keskkonnasäästlikumaks ega kahjusta keskkonna- ja kliimaeesmärkide saavutamist.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Viia Gruusia õigusaktid vastavusse ELi õigustiku ja rahvusvaheliste dokumentidega, nagu on sätestatud assotsieerimislepingus kooskõlas selle asjaomaste lisadega.
- Toetada Gruusiat energiaühenduse raames võetud, kliimameetmetega seotud kohustuste õigeaegsel täitmisel.
- Ühtlustada kliimameetmeid valdkondlikus poliitikas ning suurendada eri ametiasutuste suutlikkust rakendada valdkonnaüleseid kliimameetmeid.
- Tõhustada kliimameetmetega seotud tegevuse läbipaistvuse raamistikku Gruusias, eelkõige usaldusväärse riikliku süsteemi abil, mis on mõeldud kliimapoliitika, selle meetmete ja kasvuhoonegaaside heite üle järelevalve tegemiseks ning nende kohta aru andmiseks kooskõlas Pariisi kokkuleppe Katowice reeglistikuga.

6.5. Kodanikukaitse

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Uurida vastavalt 2018. aasta juulis allkirjastatud halduskorrale viise, kuidas täpsustada Gruusia riskiprofiili ning õigus- ja organisatsioonilise raamistikuga seotud koostöö kõige asjakohasemaid elemente, rakendades ELi piirkondlikku käsitust.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tagada tõhus ööpäev ringi toimiv teabevahetus, kaasa arvatud varajaste hoiatuste ja teabe vahetamine selliste suurõnnetuste kohta, mis mõjutavad ELi ja Gruusiat, aga ka kolmandaid riike, kui lepinguosalised on katastroofile reageerimisse kaasatud.
- Hõlbustada vastastikust ja piirkondlikku abistamist suurõnnetuste korral, olenevalt vajadusest ja piisavate vahendite kättesaadavusest.
- Edendada vastuvõtva riigi toetust käsitlevate ELi suuniste rakendamist; soodustada tõhusat institutsioonidevahelist koordineerimist ja valdkondadevahelisi sidemeid, et hõlbustada rahvusvahelise abi andmist katastroofidele reageerimise operatsioonidel; suurendada veelgi suutlikkust saada ja anda rahvusvahelist abi.
- Täiustada katastroofiohtudega seotud teadmusbaasi, tugevdades andmete kättesaadavuse ja võrreldavuse alast koostööd.
- Edendada katastroofiohu integreeritud juhtimist, mis põhineb mitut ohtu hõlmaval riskihindamisel.
- Toetada vajaduse korral riigi tasandi varajase hoiatamise süsteemide väljatöötamist ja tugevdamist.
- Hõlbustada Copernicuse Euroopa üleujutuste häiresüsteemi (EFAS) ja Euroopa metsatulekahjude teabesüsteemi (EFFIS) kasutamist Gruusias koostöös Euroopa Komisjoni Teadusuuringute Ühiskeskusega.
- Tõhustada tööstuskatastroofide ja loodusohust tingitud tehniliste katastroofide ennetamist ja nendeks valmisolekut.

- Tugevdada katastroofide ennetamist, nendeks valmisolekut ja nendele reageerimist kooskõlas Sendai katastroofiohu vähendamise raamistiku ja Euroopa rohelise kokkuleppega, vahetades parimaid tavasid ning korraldades ühiskoolitusi, õppusi, õppekäike, õpikodasid ja kohtumisi, et vahetada tegelikes hädaolukordades või õppuste käigus saadud kogemusi. Jagada häid tavasid seoses kliimamuutuste stsenaariumide lõimimisega riskihindamisse ja riskijuhtimise planeerimisse.

7. Liikuvus ja inimestevahelised kontaktid

EL ja Gruusia pööravad ka edaspidi tähelepanu noorte osalemisele ja juhirollile, suurendades noorte mõjuvõimu. Lepinguosalised jätkavad koostööd, et viia maksimumini kasu, mida Gruusia saab assotsieerumisest programmidega „Euroopa horisont“ ja „Loov Euroopa“, ning veelgi edendada Gruusia juba praegu aktiivset osalust programmis „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse programmis, nagu ka muudes vabatahtliku tegevuse, koostöö- ja vahetusprogrammides ja -algatustes.

Lepinguosalised julgustavad rakendama strateegilist käsitust kutsehariduse ja -õppe valdkonnas. ELi ja Gruusia koostöös on tähtsal kohal ka integreeritud territoriaalne areng Gruusias. Mõlemad lepinguosalised tagavad teadliku arutelu Gruusia kodanikega võimaluste ja tagajärgede üle, mille toob kaasa Gruusia assotsieerumine ELiga, töötades välja noorsoopoliitika eesmärgiga luua kestlik ökosüsteem noorte arenguks.

7.1. Teadusuuringud, tehnoloogiaarendus ja innovatsioon

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Võtta vastu ja kasutusele uus haridus- ja teadusstrateegia aastateks 2022–2032, kaasates sellesse poliitikakujundajad, akadeemilised ja teadusringkonnad, ettevõtjad ja kodanikuühiskonna juhid.
- Toetada innovatsioonipoliitika arendamist ja rakendamist, sealhulgas teadusuuringute ja innovatsiooni õigusraamistiku ja taristu läbivaatamist.
- Tagada peamiste sidusrühmade (ministeeriumide ja ametite) tegevuse parem koordineerimine ja vastastikune täiendavus; parandada teadmussiiret (vahendusvõrgustiku ja soodsa intellektuaalomandi õiguste korra abil); soodustada koosloomist pädevuskeskuste kaudu; viia rahastamiskavad vastavusse teadus- ja innovatsioonikoostöö vajadustega; parandada inimressursside liikuvust teaduse ja ettevõtluse vahel.
- Assotsieerida Gruusia programmiga „Euroopa horisont“.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Viia maksimumini kasu, mida Gruusia saab assotsieerumisest programmiga „Euroopa horisont“, et aidata suurendada riigi konkurentsivõimet ja majanduskasvu.
- Innustada osalemist Euratomi teadusuuringute ja koolituse programmis, mis täiendab programmi „Euroopa horisont“, korraldades eelkõige konkursse tuumaohutuse ja kiirguskaitse valdkonnas.

- Suurendada inim-, materiaalseid ja institutsioonilisi ressursse, et parandada teadus- ja innovatsioonisuutlikkust.
- Töötada välja korralikult toimiv teadusuuringute ja innovatsiooni teabesüsteem, millega vähendatakse killustatust (luues teadus- ja innovatsioonikeskused) ning viiakse teadus- ja innovatsiooniprioriteedid kooskõlla majandusprioriteetidega.
- Seada sisse piisav baasrahastamine, et toetada avaliku sektori teadusasutusi ja luua neile võrdsed võimalused.
- Luua soodsad tingimused, mis innustavad ettevõtjaid investeerima teadusuuringutesse ja innovatsiooni ja loovad neile selleks stiimuleid.
- Rakendada Musta mere strateegilist teadusuuringute ja innovatsiooni kava, mis on Musta mere sünergia piirkondlik tegevuskava.

7.2. Haridus, koolitus ja noored

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Tagada kõigile, sealhulgas ebasoodsaga taustaga inimestele, õigus kvaliteetsele haridusele; astuda lisasamme kaasava hariduse ja koolituse edendamiseks.
- Toetada strateegilist käsitust kutsehariduse ja -õppe jaoks, et viia Gruusia kutsehariduse ja -õppe süsteem vastavusse ELi kutsehariduse ja õppe struktuuride (mida ajakohastati Kopenhaageni protsessi raames) ja vahenditega, ning järgida võrdsete võimaluste põhimõtteid.
- Edendada erasektori aktiivset kaasamist kutseharidusse ja -õppesse, et suurendada nende asjakohasust ja tulemuslikkust ning lõppkokkuvõttes parandada erasektori juurdepääsu oskustöölistele.
- Parandada veelgi hariduse kvaliteeti, võrdset kättesaadavust ja kestlikkust (sh kõigi haridustasemete tõhusat rahastamist) ning edendada mitteformaalset haridust ja elukestvat õpet.
- Toetada Gruusia aktiivset osalemist programmis „Erasmus+“ ja Euroopa solidaarsuskorpuse programmis.
- Teha ühist tööd ja vahetada kogemusi, et edendada Gruusia haridus- ja koolitussüsteemi reforme ning edasist integreerimist Euroopa kõrgharidusruumi, parandada antava hariduse kvaliteeti, ajakohastada õpetamis- ja õppimistavasid ning tõhustada oskuste arendamist eesmärgiga tagada kõrgkoolilõpetajate suurem tööalane konkurentsivõime ja kodanikuaktiivsus.
- Suurendada veelgi ühiseid jõupingutusi, et tagada idapartnerluse raames Gruusias avatud Euroopa kooli tulemuslik ja täiemahuline tegevus.
- Tugevdada Gruusia kultuuri-, noorsoo- ja spordiministeeriumi kaudu strateegilise käsituse rakendamist noorsoopoliitikas ning edendada noorte ja noorsootöötajate vahetusi ja koostööd mitteformaalse hariduse valdkonnas, muu hulgas programmi „Erasmus+“ noori hõlmava tegevussuuna kaudu.
- Julgustada rakendama noorsootöö valdkonnas strateegilist käsitust, et lahendada tulemuslikumalt noorte ees seisvaid probleeme, ning edendada põhipädevuste arendamist ja noorte potentsiaali ärakasutamist.

7.3. Koostöö kultuuri valdkonnas

- Edendada 2005. aasta UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni rakendamist.
- Teha koostööd Gruusia kaasava kultuuripoliitika arendamisel, kultuuri- ja looduspärandi säilitamisel ja väärtustamisel ning kultuuri- ja loomemajanduse valdkonnas, et edendada sotsiaal-majanduslikku arengut, kaasamist ja kodanike osalemist.
- Edendada Gruusia kultuuri- ja audiovisuaalvaldkonnas tegutsejate osalemist kultuuri-/audiovisuaalvaldkonna koostööprogrammides, eelkõige programmis „Loov Euroopa“.
- Edendada kultuuridevahelist dialoogi ja demokraatliku kultuuri arendamist noorsootöö kaudu.
- Soodustada kunstnike liikuvust.
- Teha koostööd Gruusia spordipoliitika arendamisel, vahetades parimaid tavasid; edendada Gruusia spordi sidusrühmade osalemist Erasmuse spordimeetmetes ja muudes algatustes, nagu Euroopa piirideta spordi päevad ja kampaania #BeActive auhindade jagamine.
- Vahetada häid tavasid võitluses sporti ähvardavate ohtude vastu, nagu vägivald ja diskrimineerimine spordis, spordivõistlustega manipuleerimine ja doping.
- Julgustada edendama soolist võrdõiguslikkust spordis, arendama spordieetikat ning tugevdama sotsiaalse kaasamise ja hea juhtimise põhimõtteid.

7.4. Koostöö audiovisuaal- ja meedia valdkonnas

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Teha tööd meedia sõltumatuse ja professionaalsuse tugevdamiseks kooskõlas asjaomaste Euroopa standarditega ning ühtlustada audiovisuaalmeedia alased õigusaktid ELi õigustikuga assotsieerimislepingus kavandatud viisil, muu hulgas audiovisuaalmeedia poliitika ja asjaomaste rahvusvaheliste standardite kohta arvamuste vahetamise teel; see hõlmab koostööd vaenu õhutamise, rassismi ja ksenofoobia vastases võitluses.
- Vahetada korrapärase dialoogi abil parimaid tavasid, mis on seotud meediavabaduse, meedia mitmekesisuse, laimu dekriminaliseerimise, ajakirjanike allikakaitse ja meedia kultuurilise mitmekesisusega. Suurendada meediavaldkonna reguleerivate asutuste/organite suutlikkust ja sõltumatust.

7.5. Regionaalareng ja piirkondliku tasandi koostöö

Lühikese tähtajaga prioriteedid

- Viia edukalt ellu Gruusia regionaalarengu programm aastateks 2018–2021, sealhulgas luues riiklike ja piirkondlike ametiasutuste vahelised tõhusad koordineerimis- ja partnerlusmehhanismid.
- Edukalt rakendada integreeritud regionaalarengu katseprogrammi aastateks 2020–2022, keskendudes piirkondadele, mille EL on võtnud tähelepanu keskmesse, sealhulgas võimalikele investeeringutele sellistes valdkondades nagu innovatsioon ja VKEd eesmärgiga luua Gruusias uued tõmbekeskused.
- Edendada tööd piirkondliku aruka spetsialiseerumise valdkonnas, sealhulgas sidusrühmade koolitamise ja nende suutlikkuse suurendamise teel.
- Määrata kindlaks järgnevad meetmed, mille abil võtta Gruusias järk-järgult kasutusele ELi NUTS metoodika ja liigitus.
- Osaleda ettevaatavalt 2021.–2027. aasta Interregi NEXTi Musta mere vesikonna programmi väljatöötamises, et käsitleda kliimamuutuste, inimtegevusest tingitud õnnetuste ja loodusõnnetustega kaasnevaid riske ning edendada koostööd looduspärandi ja elurikkuse kaitse valdkonnas; suurendada vajalike haldus- ja kontrollistruktuuride suutlikkust.

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Jätkata ametiasutuste toetamist riiklike ja piirkondlike haldusasutuste vahelise partnerluse, suutlikkuse suurendamise alaste jõupingutuste ja muude regionaalarengu vahendite tugevdamisel, rakendades samal ajal tulemuslikult integreeritud regionaalarengu katseprogrammi aastateks 2020–2022 ja selle jätkuprogramme ning Gruusia detsentraliseerimisstrateegiat aastateks 2020–2025.
- Toetada mitut sidusrühma hõlmavate integreeritud meetmete võtmist Gruusia territoriaalseks arenguks, näiteks ruumilise planeerimise, veemajanduse ja jäätmekäitluse, maanteede, elektri ja muu põhitaristu, maamajanduse mitmekesistamise, turismi ja ettevõtluse arendamise, haridustaristu ja -asutuste, mahajäetud tööstusaladega seotud tegevuse, energiatõhususe ning sotsiaalse aktiveerimise ja kaasamise valdkonnas.
- Parandada institutsioonilist korraldust ja luua riigi/piirkonna/kohalikul tasandil piisav suutlikkus 2021.–2027. aasta Interregi NEXTi Musta mere vesikonna programmis osalemiseks.
- Töötada välja ja võtta kasutusele aruka spetsialiseerumise strateegia, millele tugineda teadusuuringute ja innovatsiooni valdkonnas investeerimisotsuste tegemisel, et suurendada piirkondade ja kogu riigi innovatsioonipotentsiaali.
- Valida välja esmatähtsad valdkonnad majanduse ümberkujundamiseks, lähtudes konkurentsieelistest ning pidades kaasavat dialoogi kohalike asutuste, akadeemiliste ringkondade, ettevõtjate ja kodanikuühiskonnaga.
- Toetada ELi NUTS metoodika ja liigituse järkjärgulist kasutuselevõttu Gruusia riiklikes statistikasüsteemides.

7.6. Osalemine ELi asutuste töös ja programmides

Keskmise tähtajaga prioriteedid

- Vaadata läbi ELi programmides osalemise protokolli rakendamine, võttes arvesse Gruusia praegust osalemist konkreetsetes ELi programmides.

7.7. Üldsuse teadlikkuse suurendamine ja nähtavus

- Tagada muu hulgas laiema avalikkuse ja Gruusia kodanikkonnaga teadlik arutelu, mille raames käsitletakse Gruusia ja ELi lähenemisega seotud võimalusi ja tagajärgi, sealhulgas assotsieerimiskava ning täpsemalt põhjalikku ja laiaulatuslikku vabakaubanduslepingut.
- Suurendada teavitustegevuse alast suutlikkust, et parandada ELi nähtavust Gruusias, edendada ühiseid väärtusi ning selgitada ELiga poliitilise assotsieerimise ja majandusintegratsiooni kasulikku mõju.
- Tagada kõigi ELi projektide ja programmide ning nende mõju piisav nähtavus kooskõlas 2020. aasta järgse idapartnerluse prioriteete käsitleva komisjoni talituste töödokumendi punktiga 2.6 ning ELi teavitustegevust ja nähtavust käsitlevate üldiste eeskirjade ja suunistega.